

APLINKOS APSAUGOS AGENTŪRA

**APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROS
2005 METŲ VEIKLOS
ATASKAITA**

Vilnius, 2006

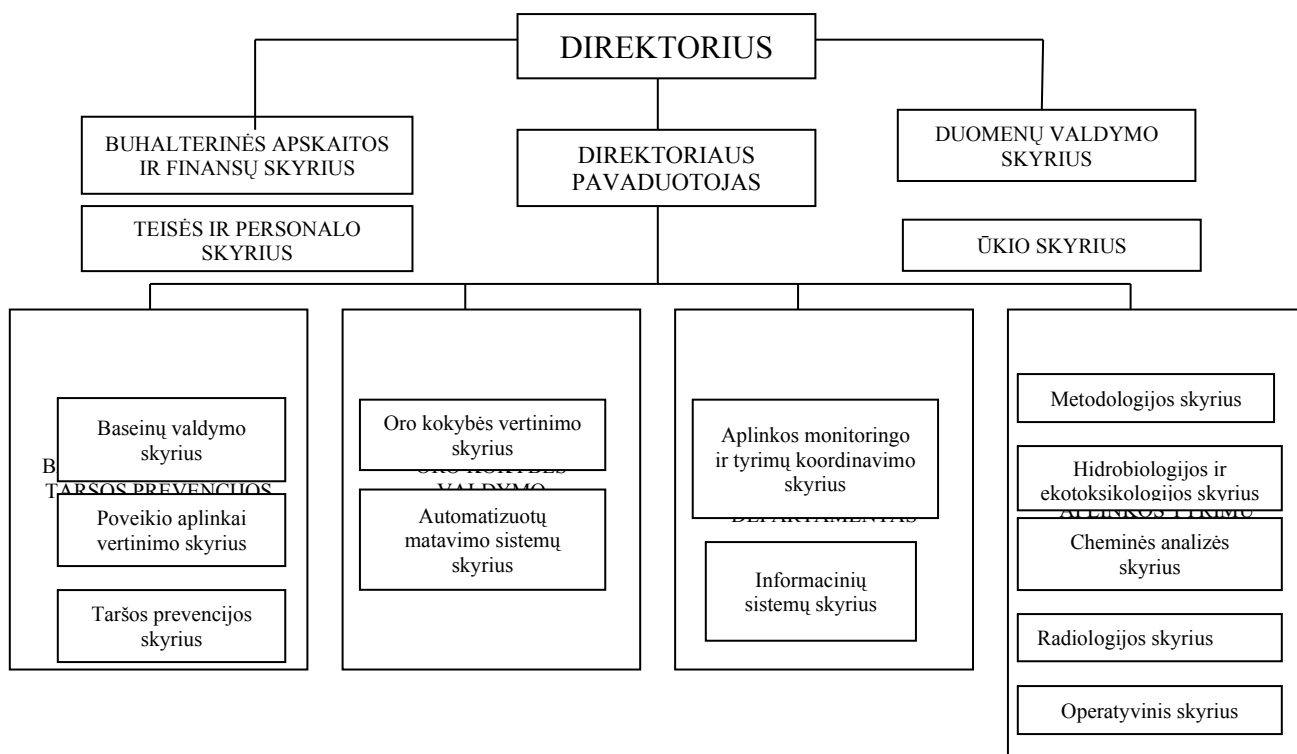
1. Aplinkos apsaugos agentūros misija, struktūra, darbuotojų skaičius

Aplinkos apsaugos agentūros misija - padėti išsaugoti švarią aplinką Lietuvoje, teikiant savalaikę, patikimą ir tikslią informaciją apie aplinkos būklę bei rengiant aplinkos kokybės valdymo planus.

Vadovaujantis Aplinkos ministerijos 2004-2006 strateginiu veiklos planu ir įgyvendinant jame nustatytą strateginį tikslą „Užtikrinti tinkamą aplinkos kokybę Lietuvos gyventojams“, Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – Agentūra) savo veiklai kelia šiuos pagrindinius strateginius tikslus:

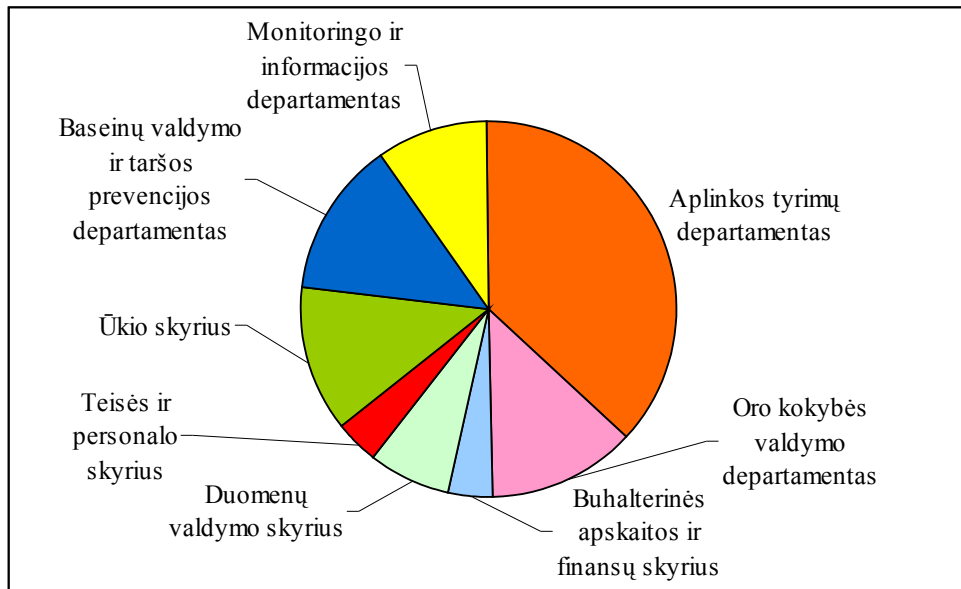
1. Aprūpinti patikima informacija apie aplinkos būklę ir antropogeninio poveikio sąlygotus aplinkos būklės pokyčius valstybės institucijas, tarptautines aplinkosaugines organizacijas ir visuomenę;
2. Užtikrinti vandens apsaugos ir valdymo organizavimą upių baseinų rajonų principu;
3. Užtikrinti stambių pramonės ir žemės ūkio įmonių keliamos taršos integruotą prevencijos ir kontrolės bei aplinkosaugos vadybos ir audito sistemų principų įgyvendinimą.

Aplinkos apsaugos agentūros organizacinę struktūrą, remiantis aplinkos ministro 2003 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 369 „Dėl Aplinkos apsaugos agentūros struktūros patvirtinimo“, sudarė vadovybė: direktorius ir direktoriaus pavaduotojas, bei administracija: departamentai, esantys departamento struktūroje, skyriai, nesantys departamento struktūroje skyriai ir grupės, esančios skyrių struktūroje. Agentūroje 2005 m. buvo 105 pareigybės, iš jų 48 valstybės tarnautojai, 57 darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį (1 pav.).

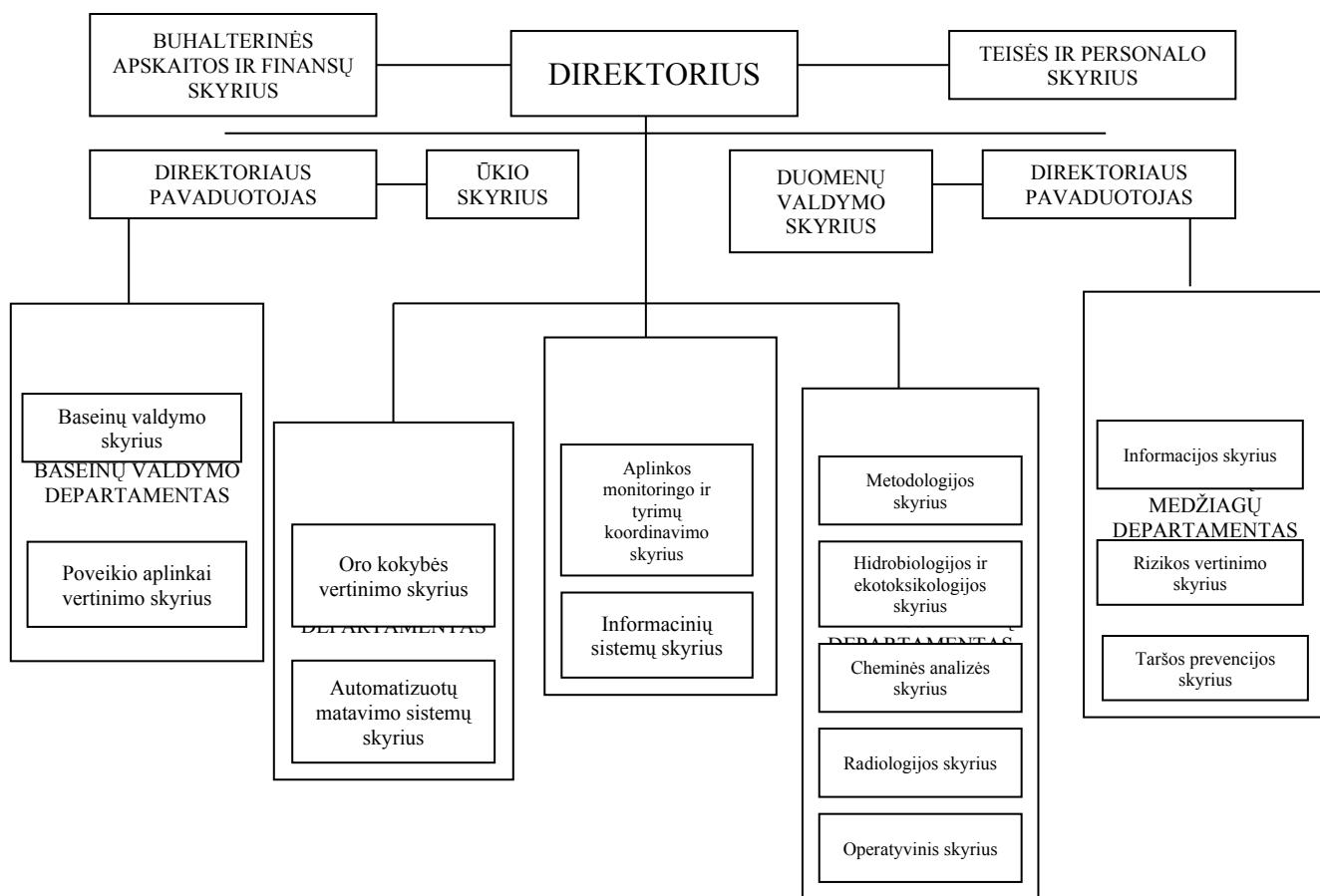
1 pav.. Agentūros organizacinė struktūra 2005 m.

Aplinkos tyrimų departamente yra 38, Baseinų valdymo ir taršos prevencijos departamente – 14, Monitoringo ir informacijos departamente – 10, Oro kokybės valdymo departamente – 13, Buhalterinės apskaitos ir finansų skyriuje – 4, Duomenų valdymo skyriuje – 7, Teisės ir personalo skyriuje – 4, Ūkio skyriuje - 13 pareigybių (2 pav.).

2 pav. Pareigybių skaičius Agentūros struktūriniuose padaliniuose 2005 m.

Agentūros struktūroje nuo 2006 m. sausio 1 d. bus suformuotas Cheminių medžiagų departamentas ir jo struktūroje įsteigtas Informacijos skyrius, Rizikos vertinimo skyrius ir Taršos prevencijos skyrius. Agentūroje naujai priskirtoms funkcijoms atlikti pareigybių skaičius padidės 15 vienetų (3 pav.).

3 pav. Agentūros organizacinė struktūra 2006 m.

2. Prioritetai

AM prioritetas. Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

Agentūros 2005 metų prioritetas. LR aplinkos monitoringo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto parengimas

Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 24 d. nutarimu Nr.315 (Žin., 2005, Nr. 40-1290) patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-2008 metų programos įgyvendinimo priemonėmis (priemonės Nr. 388). Parengtu įstatymo pakeitimo įstatymo projektu siekiama optimizuoti aplinkos monitoringo vykdymo tvarką bei didinti gamtinės būklės stebėjimų efektyvumą, patikslinti įstatyme vartojamas sąvokas, nuostatas, susijusias su valstybiniu bei ūkio subjektų monitoringu, atsisakyti nebeaktualių nuostatų, patikslinti aplinkos monitoringo kontrolės vykdymo, tyrimų ir duomenų kokybės užtikrinimo reikalavimus. Įstatymo projekte buvo patikslintos ir nuostatos, susijusios su savivaldybių monitoringu. Priimtas aplinkos monitoringo įstatymo pakeitimo įstatymas sudarys prielaidas užtikrinti aplinkos monitoringo vykdymo efektyvumą bei sąlygas suinteresuotoms institucijoms bei visuomenei gauti išsamią ir kokybišką informaciją apie gamtinės aplinkos būklę.

AM prioritetas. Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

AM prioritetas. Sustiprinti visuomenės informavimą ir švietimo veiklą, ypač atliekų tvarkymo ir genetiškai modifikuotų organizmų valdymo srityje.

Agentūros 2005 m. prioritetas: Užtikrinti informacijos ir ataskaitų Europos Komisijai bei kitoms tarptautinėms organizacijoms pilną ir savalaikį pateikimą.

Kaip ir praeitais metais Agentūros specialistai be pavėlavimų pateikė Europos Komisijai visas planuotas ataskaitas ir informaciją (duomenis) apie ES teisiniuose dokumentuose numatytų reikalavimų įgyvendinimą ataskaitas - 11 ataskaitų, užpildyti 8 klausimynai (duomenys ir informacija). Parengė ataskaitas, užpildė klausimynus, pateiktus kitų tarptautinių organizacijų, taip pat atsakė į neplaninius užklausimus iš tarptautinių bei nacionalinių institucijų, pavienių asmenų, mokslo ir studijų įstaigų (plačiau – 3.3.3.2. Agentūros specialistų teikiama informacija).

AM prioritetas. Sustiprinti visuomenės informavimą ir švietimo veiklą, ypač atliekų tvarkymo ir genetiškai modifikuotų organizmų valdymo srityje.

Agentūros 2005 metų prioritetas. Leidinio “Aplinkos būklė 2004” ir leidinio apie Lietuvos aplinkos būklės raidą 1990-2004 m. rengimas.

2004-ieji Lietuvos aplinkosaugai buvo ypatingi tuo, kad tai buvo pirmieji mūsų valstybės narystės Europos Sąjungoje metai. Todėl ir aplinkosaugai buvo keliami ES šalims nustatyti reikalavimai bei skiriama atitinkamai daugiau dėmesio.

Šio leidinio tikslas – įvertinti Lietuvos aplinkos būklę 2004 metais ir parodyti pagrindines jos raidos tendencijas. Jis sudarytas tuo pačiu principu, kaip ir ankstesnių metų leidiniai, – informacija pateikiama pagal aplinkos sektorius. Leidinio rengėjai dėmesį sutelkė į atskiras svarbiausias kiekvieno sektoriaus problemas.

Oro sektoriuje konstatuota, kad pagrindinių į atmosferą išmetamų teršalų kiekiai Lietuvoje stabilizavosi ir, nežiūrint spartaus šalies ūkio augimo, beveik nedidėja. Tačiau išlieka keletas aktualių problemų. Pagal Nacionalinės darnaus vystymosi strategiją siekiama, kad į atmosferą išmetamų teršalų ir šiltnamio dujų kiekis didėtų dvigubai lėčiau, negu augs gamyba ir paslaugos – šiuo metu yra neįgyvendinamas dėl nepakankamo energetikos pramonės sektoriaus

pertvarkymo. Pagrindine miestų aplinkos oro problema išlieka užterštumas kietosiomis dalelėmis KD₁₀. Dienų, kai šio teršalo koncentracijos viršija normas, skaičius didžiuose Lietuvos miestuose peržengia leidžiamų viršyti dienų skaičiaus riba arba yra arti jos.

Vertinant *vandens sektoriaus* būklę kostatuota, kad kasmet šalyje pradeda dirbti vis daugiau nuotekų valymo įrenginių. Todėl didėja ir pilnai iki normatyvų išvalytų nuotekų dalis, kuri 2004 m. siekė 63%. Palyginus su 2000 metais daugiau kaip 7 kartus padidėjo pilnai išvalytų nuotekų kiekis bendrame nuotekų sraute ir apie 2 kartus sumažėjo nevalytų nuotekų išleidimas. Tačiau nors ūkio ir buities bei gamybinių nuotekų išvalymas iki nustatytų normų lyginant su 2000 m. išaugo 77%, o nepakankamai išvalytų nuotekų kiekis sumažėjo 54%, procentas upių, kuriose jokiems teršalams nebuvo viršytos didžiausios leistinos koncentracijos, šiuo metu yra dar santykinai nedidelis (23%). Pastaraisiais metais bendrojo fosforo bei organinių medžiagų prietaka į Baltijos jūrą yra stabilizavusi. Aukštesnė 2004 metais medžiagų prietaka sietina su padidėjusiu medžiagų išsiplovimu dėl viršijusio vidutinę metinę normą kritulių kiekio bei didesnio nuotėkio. Kuršių mariose per pastaruosius aštuonerius metus mažėjo tik bendrojo fosforo koncentracijos, praėjusių metų stebėjimų rezultatai rodo, kad akivaizdaus būklės pagerėjimo nėra.

Europos Sąjungos teisės aktai nustato *atliekų tvarkymo* principus ir prioritetus bei reikalauja iš šalių narių imtis reikiamų priemonių ir užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos, nesukeliant grėsmės žmonių sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakenkti procesų ar metodų. Lietuvoje kuriamos regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos, kurioms sukurti ir plėtoti parengta ir pradėta įgyvendinti 10 regioninių projektų, kurių vertė siekia 130 mln. eurų. Šiuo metu yra parengta visa eilės atliekų tvarkymo sistemos modernizavimo projektų, skirtas finansavimas ir jie pradėti įgyvendinti, tačiau įgyvendinimo procesas yra ilgalaikis ir šiuo metu tikslai dar nėra pasiekti. Per 2004 metus aktyviai vyko senų pesticidų tvarkymas. Iš Lietuvos į Vokietiją utilizuoti išvežta arti 800 tonų senų pesticidų. Iš viso per 2002-2004 metus iš 27 šalies rajonuose esančių 92 sandėlių išvežta nukenksminti virš 1800 tonų pesticidų atliekų. Taip pat pernai metų pabaigoje sukurti padangų atliekų 6 tūkst. t. per metus utilizavimo pajėgumai. Jų pagalba buvo utilizuota virš 800 tonų senų padangų.

Baltijos jūros krantų erozija – viena iš aštriausių *kraštovaizdžio sektoriaus* problemų. Uraganų ir galingų audrų metu vėjas išpusto iš paplūdimių ar kopagūbrių silpnai sutvirtintą gruntą, o jūros bangos, esant aukštiems vandens lygiams, nuplauna paplūdimių ir kopagūbrio smėlį. 2002–2004 metais dėl suintensyvėjusios cikloninės veiklos kranto ardos procesai sustiprėjo beveik visame Lietuvos jūriniame krante ir daugelyje kranto ruožų viršijo daugiamečius kranto išplovimo dydžius. Todėl situacija yra bloga ir galinti dar pablogėti (plačiau – 3.3.3.4. Leidiniai).

2005 metais nebuvo skirtos lėšos leidinio apie Lietuvos aplinkos būklės raidą 1990-2004 m. rengimui, todėl šis prioritetas, dėl nuo Agentūros nepriklausiusių priežasčių, nebuvo įgyvendintas.

AM prioritetas: Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

Agentūros 2005 m. prioritetas: Tęsti pasyvių sorbentų tyrimų programą, siekiant patikslinti Lietuvos zonų ir aglomeracijų ribas bei jų sąrašą.

Pagal 2004-2005 metams paruoštą Aplinkos oro kokybės, naudojant pasyvių sorbentų metodą SO₂, NO₂ ir LOJ vidutinių metinių koncentracijų nustatymui, vertinimo programą kooperuojant savivaldybių lėšas, tyrimai ir vertinimas buvo atlikti 8 - Alytaus, Kėdainių, Panevėžio, Palangos, Rokiškio, Širvintų, Utenos ir Vilniaus - savivaldybėse. Nuo 2005 metų antro pusmečio dalyvauti programoje nutarė dar 3 - Klaipėdos, Mažeikių ir Skuodo savivaldybės. Programos rėmuose gautų duomenų pagrindu atlikti vertinimai ir paruoštos 8 ataskaitos pasyviųjų sorbentų programoje dalyvavusioms savivaldybėms. Nustatyta, kad NO₂

koncentracijų lygis artimiausių metų laikotarpyje gali sukelti problemų, nes nuo 2010 m. sugriežtinus viršijimų normos, galimi $40\mu\text{g}/\text{m}^3$ vidutinės metinės koncentracijos ribinės vertės viršijimai. Taip pat gauti rezultatai, didesne erdvine skiriamąja geoba, papildė Automatinės monitoringo sistemos sukauptus duomenys ir leido teikti siūlymus Lietuvos zonų ir aglomeracijų ribų bei sąrašo patikslinimui.

AM prioritetas: Tobulinti geriamo vandens tiekimą ir nuotėkų tvarkymą reglamentuojančius teisės aktus, siekiant sudaryti prielaidas ir sąlygas subalansuotam ir visuotiniam šių paslaugų teikimui.

Agentūros 2005 m. prioritetas: Užtikrinti atliekų apskaitos, nuotekų tvarkymo apskaitos, teršalų emisijų į aplinkos orą apskaitos informacinių sistemų kūrimo darbus.

Atliekų apskaitos, nuotekų tvarkymo apskaitos, teršalų emisijų į aplinkos orą apskaitos informacinių sistemų sukūrimas yra įtrauktas į LR Vyriausybės 2004-2008 m. programos priemonių planą. Visos informacinės sistemos turi būti sukurtos iki 2006 m. pabaigos. 2005 m. pradėjo funkcionuoti pirmieji atliekų apskaitos informacinės sistemos (AAIS) moduliai:

- Pirminės atliekų apskaitos metinių ataskaitų (PAAMA) ir atliekų apskaitos metinių ataskaitų (AAMA) duomenų bazės bei ataskaitų elektroninio teikimo aplikacija (AETA), leidžianti į šias duomenų bazes duomenis įvesti internetu. Tokiu būdu, Aplinkos ministerijos informacinėje sistemoje įmonėms pirmą kartą buvo suteikta galimybė teikti ataskaitas elektroniniu būdu (internetu).
- Atliekas tvarkančių įmonių registras (ATĮR).
- Į vidaus rinką išleidžiamų pakuočių apskaitos ataskaitų duomenų bazė (ĮVRIPAA).

Nuotekų tvarkymo apskaitos ir teršalų emisijų į aplinkos orą apskaitos informacinės sistemos buvo kuriamos PHARE projekto „Aplinkos kokybės valdymo integruotos kompiuterinės informacinės sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ rėmuose.

AM prioritetas: Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

Agentūros 2005 m. prioritetas: Vystyti vandens būklės klasifikavimo sistemą, renkant ir analizuojant naujus duomenis bei dalyvaujant tarptautiniame interkalibracijos procese.

Nacionalinės vandens būklės klasifikavimo vystymo tikslais Lietuva dalyvauja interkalibracijos procese, kurio metu yra siekiama harmonizuoti Europos šalių upių, ežerų, pakrantės ir tarpinių vandenų ribas tarp labai geros ir geros bei tarp geros ir vidutinės vandens telkinio būklės, kad vandens telkinių būklė tarptautiniuose baseinų rajonuose būtų palyginama. 2005 m. buvo surinkti ir pateikti Lietuvos upių, ežerų, pakrantės ir tarpinių vandenų cheminių ir biologinių parametrų duomenys, bei preliminarios vertės riboms tarp labai geros ir geros bei tarp geros ir vidutinės vandens telkinio būklės nustatymui. Šios vertės bus tikslinamos 2006 m.

Siekiant sukaupti daugiau informacijos klasifikavimo sistemos sukūrimui 2005 m. vandens telkinių tyrimai buvo vykdomi pagal naujosios aplinkos monitoringo programos 2005-2010 m. reikalavimus. Tyrimų vietų skaičius upėse pagal minėtą programą išaugo nuo 105 iki 397, ežeruose – nuo 13 iki 25. Kadangi būsima vandens telkinių būklės klasifikavimo sistema pagrįsta biologinių parametrų vertinimu be cheminių parametrų upėse ir ežeruose buvo atliekami ir biologinių parametrų tyrimai visuose vandens telkiniuose. 2005 m. upėse be jau ir anksčiau tiriamo makrozoobentosos buvo tiriama makrofitai ir žuvis, o ežeruose – ir fitoplanktonas

AM prioritetas: Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

Agentūros 2005 m. prioritetas: Padėti pasiręngti regionų aplinkos apsaugos departamentams išduoti TIPK leidimus, taikant ES GPGB informaciniuose dokumentuose keliamus reikalavimus, tobulinti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų sistemą.

2005 m. parengta nauja aplinkos ministro 2002 m. vasario 27 d. įsakymo Nr. 80 „Dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ redakcija. 2005 m. diegiant taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų sistemą buvo parengtos 9 ES geriausių prieinamų gamybos būdų informacinių dokumentų anotacijos Lietuvos pramonės sektoriams. Aplinkos ministerijos specialistų bei pramonės įmonių ekologų kompetencijai Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės srityje stiprinti organizuota ir pravesta visa eilė seminarų ir mokymų, kurių metu buvo nagrinėjami ES direktyvose keliami aplinkosauginiai reikalavimai Lietuvos pramonės ir žemės ūkio įmonėms. Teikta metodinė pagalba pramonės įmonėms bei RAAD specialistams rengiant paraiškas bei išduodant taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus (išduota 50 „naujų“ taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų stambiausioms Lietuvos pramonės įmonėms, kurių veikla priskiriama prie Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės direktyvos I-ojo priedo ūkinių veiklų).

AM prioritetas. Sustiprinti visuomenės informavimą ir švietimo veiklą, ypač atliekų tvarkymo ir genetiškai modifikuotų organizmų valdymo srityje.

Agentūros 2005 metų prioritetas: Užtikrinti informacijos apie aplinkos būklę bei jos prognozes pateikimą visuomenei per visuomenės informavimo priemones.

Per 2005 metus Agentūros specialistų parengti straipsniai apie vandensaugos bei pavojingų medžiagų tvarkymo problemas, ekologinį ženklimą, naujoves baseininio valdymo srityje, poveikio aplinkai vertinimo rekomendacijas bei aplinkos kokybę buvo spausdinami laikraštyje „Žaliasis pasaulis“, žurnaluose „Žemėtvarka ir hidrotechnika“, „Ekonomika ir aplinkosauga“ bei konferencijų spaudiniuose. Siekiant supažindinti visuomenę su aplinkos kokybe Lietuvoje ir ypač Vilniaus mieste, buvo surengta aplinkosaugos dienos akcija, žiniasklaidai, visuomenei ir specialistams pristatyta Europos aplinkos agentūros penkerių metų ataskaita „Europos aplinka: 2005 m. būklė ir perspektyvos“ bei kasmetinis nacionalinis leidinys „Aplinkos būklė 2004“ (plačiau - 3.3.3.2. Informacijos apie aplinkos būklę pateikimas visuomenei).

AM prioritetas: Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

Agentūros 2005 metų prioritetas: Pagal kompetenciją parengti priemones Kuršių marių vandens kokybės gerinimo priemonių planui.

Aplinkos apsaugos agentūra parengė Kuršių marių vandens kokybės gerinimo 2005-2015 m. priemonių plano projektą, kuris iki 2006 m. I ketvirčio pabaigos turi būti patvirtintas LR Vyriausybės nutarimu. Programa parengta siekiant sumažinti biogeninių medžiagų (azoto ir fosforo), kurios sukelia intensyvią eutrofikacijos procesą Kuršių mariose, patekimą į Kuršių marias.

Pagrindinės programos įgyvendinimo priemonės apima komunalinių nuotekų tvarkymo sistemų renovacijos ir plėtros galimybių sukūrimą, paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo sistemos diegimo galimybių sukūrimą, priemonių, sudarysiančių sąlygas sumažinti pasklidąją taršą, įgyvendinimą, teisės aktų, skirtų trąšų naudojimo, vandens telkinių apsaugos juostų ir zonų nustatymo bei tvarkymo/naudojimo rengimą ar koregavimą, papildomos informacijos apie žmogaus veiklos daromą įtaką vandens telkinių būklei surinkimą, galimybių studijų, leisiančių įvertinti įvairių potencialių taršos mažinimo priemonių galimybes, organinių ir biogeninių medžiagų nusėdinimo Nemuno žemupyje ir pamaryje, pakrantės augmenijos pjovimo siekiant pašalinti biogenus (maistmedžiages) iš marių ekosistemos atlikimą, nustatytų aplinkosauginių reikalavimų, reglamentų sugriežtintos laikymosi kontrolės vykdymą, finansavimo sąlygų Europos Sąjungos paramai gauti įgyvendinant aplinkosauginius reikalavimus sudarymą,

visuomenės informavimo apie Europos Sąjungos paramos gavimo galimybes ir aplinkosaugą vykdymą bei tarptautinio bendradarbiavimo vandens telkinių ir vandens apsaugos ir valdymo upių baseinų rajonų pagrindu srityje vystymą.

AM prioritetas: Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai.

Agentūros 2005 metų prioritetas: Koordinuoti RAAD aplinkos kokybės kontrolės laboratorijų įrangos ir prietaisų bazės, atitinkančios akredituotai laboratorijai keliamus reikalavimus, sukūrimą.

2005 metais paruoštas Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentų Valstybinės analitinės kontrolės skyrių ir kitų aplinkos tyrimus atliekančių laboratorijų modernizavimo ir veiklos tobulinimo kryptių aprašas, kuris patvirtintas 2005 m. birželio 16 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-304. Šiame dokumente pateiktos RAAD laboratorijų modernizavimo ir veiklos tobulinimo kryptys, nustatant vieningas funkcijas, struktūrą bei numatant laboratorijų patalpų modernizavimą ir prietaisų atnaujinimą.

Numatytų uždavinių realizavimui paruoštas Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentų Valstybinės analitinės kontrolės skyrių ir kitų aplinkos tyrimus atliekančių laboratorijų modernizavimo ir veiklos tobulinimo kryptių įgyvendinimo priemonių planas, kuris patvirtintas 2005 m. liepos 15 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-373. Priemonių planas užtikrins numatytu laikotarpiu laboratorijų modernizavimo ir veiklos tobulinimo įgyvendinimą bei sudarys sąlygas laboratorijų akreditacijai 2007-2008 metais.

Šiuo metu įgyvendinamas projektas "Klaipėdos regiono aplinkos tyrimų laboratorijų pasirengimas akreditacijai". Taip pat yra pateikta paraiška Europos regioninio plėtros fondo finansinei paramai gauti pagal projektą "Aplinkos apsaugos sistemos laboratorijų stiprinimas". Lygiagrečiai atliekamas RAAD Valstybinės analitinės kontrolės skyriams reikiamų įsigyti prietaisų ir įrangos parinkimo koordinavimas.

AM prioritetas. Sustiprinti institucijas atsakingas už cheminių medžiagų valdymą bei patobulinti jų funkcijas.

Agentūros 2005 m. prioritetas: Tinkamai pasirengti funkcijų, susijusių su cheminių medžiagų ir preparatų valdymu, perėmimui.

2005 m. pabaigoje Agentūra pilnai pasirengė nuo 2006 m. sausio 1 d. vykdyti funkcijas, susijusias su cheminių medžiagų valdymo ir tvarkymo įgyvendinimu, bei įgyvendinti valstybės biudžeto programos "Cheminių medžiagų ir preparatų valdymas" tikslus. Tuo tikslu buvo patvirtinti naujas funkcijas atitinkantys Agentūros nuostatai (LR aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 15 d. įsakymu D1-612 "Dėl aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymo Nr. D1-385 "Dėl Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų patvirtinimo" pakeitimo"), reformuota Agentūros vidaus struktūra: suformuotas Cheminių medžiagų departamentas ir jo struktūroje įsteigtas Informacijos skyrius, Rizikos vertinimo skyrius ir Taršos prevencijos skyrius. 2005 m. gruodžio 30 d. pagal perdavimo ir priėmimo aktą priimtas valstybės turtas iš Ne maisto produktų inspekcijos prie Ūkio ministerijos nustatytoms funkcijoms atlikti. Tačiau kol kas nepavyko išspręsti patalpų klausimo.

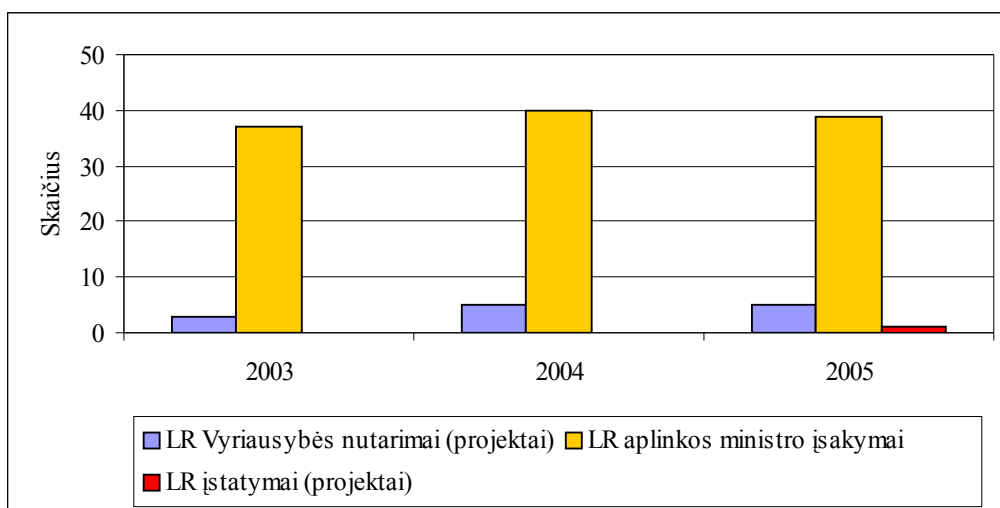
AM prioritetai	Agentūros prioritetai	Įgyvendinta/ neįgyvendinta	Pastabos
Tobulinti geriamo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą reglamentuojančius teisės aktus, siekiant sudaryti prielaidas ir sąlygas subalansuotam ir visuotiniam šių paslaugų teikimui	Užtikrinti atliekų apskaitos, nuotekų tvarkymo apskaitos, teršalų emisijų į aplinkos orą apskaitos informacinių sistemų kūrimo darbus	Įgyvendinta iš dalies	Visos informacinės sistemos bus sukurtos iki 2006 m. pabaigos.
Sustiprinti visuomenės informavimą ir švietimo veiklą, ypač atliekų tvarkymo ir genetiškai modifikuotų organizmų valdymo srityje	Užtikrinti informacijos ir ataskaitų Europos Komisijai bei kitoms tarptautinėms organizacijoms pilną ir savalaikį pateikimą	Įgyvendinta	
	Leidinio "Aplinkos būklė 2004" ir leidinio apie Lietuvos aplinkos būklės raidą 1990-2004 m. rengimas.	Įgyvendinta	
	Užtikrinti informacijos apie aplinkos būklę bei jos prognozes pateikimą visuomenei per visuomenės informavimo priemones	Įgyvendinta	
Sustiprinti institucijas atsakingas už cheminių medžiagų valdymą bei patobulinti jų funkcijas	Tinkamai pasirengti funkcijų, susijusių su cheminių medžiagų ir preparatų valdymu, perėmimui	Įgyvendinta	
Kiti Aplinkos ministerijos prioritetai	LR aplinkos monitoringo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto parengimas	Įgyvendinta	
	Tęsti pasyvių sorbentų tyrimų programą, siekiant patikslinti Lietuvos zonų ir aglomeracijų ribas bei jų sąrašą	Įgyvendinta	
	Vystyti vandens būklės klasifikavimo sistemą, renkant ir analizuojant naujus duomenis bei dalyvaujant tarptautiniame interkalibracijos procese	Įgyvendinta	
	Padėti pasirengti regionų aplinkos apsaugos departamentams išduoti TIPK leidimus, taikant ES GPGB informaciniuose dokumentuose keliamus reikalavimus, tobulinti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų sistemą	Įgyvendinta	
	Pagal kompetenciją parengti priemones Kuršių marių vandens kokybės gerinimo priemonių planui	Įgyvendinta	
	Koordinuoti RAAD aplinkos kokybės kontrolės laboratorijų įrangos ir prietaisų bazės, atitinkančios akredituotai laboratorijai keliamus reikalavimus, sukūrimą	Įgyvendinta	

3. Prioritetų įgyvendinimo būdai

3.1. Teisės ir kitų norminiai aktai, reglamentuojantys aplinkos kokybės vertinimo procedūras nuo duomenų surinkimo iki informacijos pateikimo bei monitoringo sistemos organizavimą

Per 2005 metus Agentūros darbuotojai parengė apie 39 LR aplinkos ministro įsakymai, 5 LR Vyriausybės nutarimai bei 1 LR įstatymo projektas (4 pav.). Per 2005 metus Agentūra pasirengė vykdyti funkcijas, susijusias su cheminių medžiagų ir preparatų valdymu ir tvarkymu, perimant iš Ne maisto produktų inspekcijos prie Ūkio ministerijos.

Tam buvo sukurta darbo grupė, LR aplinkos ministro įsakymu papildyti Agentūros nuostatai, reformuota Agentūros vidaus struktūra: suformuotas Cheminių medžiagų departamentas ir kiti teisiniai veiksmai, leidžiantys nuo 2006 m. sausio 1 d. pradėti vykdyti naujas funkcijas (plačiau – Priedai 1 lentelė).

4 pav. Agentūros specialistų parengti LR Vyriausybės nutarimai, aplinkos ministro įsakymai bei LR įstatymai

3.2. Organizaciniai

3.2.1. Aplinkos kokybės tyrimai bei duomenų ir informacijos apie aplinkos būklę kaupimas

3.2.1.1. Valstybinės aplinkos monitoringo programos priemonių, kurių įgyvendinime dalyvavo Agentūra, įgyvendinimas 2005 m.

Svarbiausi Valstybinės aplinkos monitoringo programos įgyvendinimo organizaciniai-administraciniai ypatumai. 2005 metais buvo iš esmės atnaujinta valstybinio aplinkos monitoringo sistemą reglamentuojanti teisinė bazė patvirtinta Valstybinę aplinkos monitoringo 2005-2010 metų programa (toliau - Programa), kurios projektą parengė Aplinkos ministerija kartu su kompetentingomis mokslo ir studijų įstaigomis, Lietuvos valstybiniu žuvinavos ir žuvininkystės tyrimų centru (Žemės ūkio ministerija) ir Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba.

Ši 1999-2004 metų Valstybinę aplinkos monitoringo programą pakeitusi Programa buvo parengta tarpinstitucinių darbo grupių, ir šiuo metu atitinka Europos Sąjungos direktyvų reikalavimus aplinkos būklės matavimų kiekiui ir kokybei bei svarbiausius nacionalinius informacijos apie aplinkos būklę poreikius. Programoje išdėstytos identifikuotos aplinkosauginės problemos, kiekvienai problemai nustatyti specifiniai tikslai, kurių pasiekimas įgalintų spręsti problemą, kiekvienam tikslui pasiekti išskirti specifiniai uždaviniai, kurių įgyvendinimui būtini gamtinės aplinkos būklės stebėjimai nacionaliniu mastu, numatomos šių uždavinių įgyvendinimo priemonės, jų apimtys ir vykdytojai, priemonių finansavimo sistema, lėšų poreikis ir paskirstymas iki 2010 metų. Ypač esminiai pakeitimai – iš esmės pakeistos apimtys ir stebėjimo principai - buvo padaryti šių aplinkos sferų monitoringuose:

aplinkos oro monitoringo srityje buvo numatytas aplinkos oro kokybės vertinimas aglomeracijose ir zonose (vykdytojai – Agentūra ir RAAD) bei išmetamų į atmosferą teršalų apskaita (aprašas), prognozė ir kritinių apkrovų ekosistemoms vertinimas (vykdytojas – Agentūra ir AM AKD);

vandens būklės monitoringo tinklo struktūra pakoreguota pagal direktyvų reikalavimus bei atsižvelgiant į galimas grėsmes iš stambiųjų sutelktosios taršos šaltinių. Pritaikytas kokybiškai naujas monitoringo principas, numatytas Bendrosios vandens politikos direktyvoje, sudarantis galimybes vandens telkinių kokybę vertinti baseininiu principu (vykdytojai – Agentūra, JūrTC, ir RAAD);

dirvožemio monitoringo apimtys patikslintos, atsižvelgiant į šios sferos didelį buferiškumą pademonstravusius 1999-2004 m. monitoringo duomenis, bei numatyta pagrindinį dėmesį skirti rūgštėjimo, išsklaidytos taršos, dirvožemio plotų užstatymo problemas rodantiems parametrams (vykdytojas – LGT);

gyvosios gamtos monitoringas, pakeitęs buvusį gyvūnijos ir augmenijos monitoringą, taip pat pertvarkytas iš esmės. Didžiąją dalį priemonių sudaro kokybiškai nauji stebėjimai, skirti Europos Bendrijai svarbių rūšių ir buveinių būklės vertinimui. Gyvosios gamtos monitoringo dalis taip pat pasipildė išsamesniais žuvų, laukų augalijos ir probleminių invazinių rūšių stebėjimais (vykdytojai – Agentūra ir VSTT);

kraštovaizdžio būklės vertinimo priemonės buvo parinktos taip, kad būtų atsižvelgta į kraštovaizdžio regioninius ypatumus skirtinguose žemėvaizdžiuose, ekologinį jautrumą, problemišumą ir teritorines aplinkosaugines priemones. Speciali Programos priemonių grupė skirta pajūrio juostos, karstinio regiono ir saugomų vertingiausių kraštovaizdžio kompleksų būklei stebėti ir vertinti (vykdytojai – Agentūra, VSTT, LGT, JūrTC).

Priemonių įgyvendinimo sėkmingumas. Įvertinant tai, kad, lyginant su 2004 m. darbų sezonu, suplanuotos 2005 m. monitoringo apimtys pagal naują Programą ypač išaugo, laikytina, kad 2005 m. priemonės, kurių įgyvendinimui reikėjo mokslo užsakomųjų darbų, buvo įgyvendintos patenkinamai. Šiems darbams buvo gautas 431 000 litų, o tai beveik 20 % mažiau, nei planuotos minimalios (jei dalį darbo užmokesčio lėšų skiria mokslo ir studijų įstaigos) lėšos, todėl buvo tik iš dalies atliktas makrofitų monitoringas ežeruose ir upėse, atidėti invazinių augalų rūšių ir invazinių vandens bestuburių bei kaštoninės minakandės monitoringai, kraštovaizdžio struktūros pokyčių nacionaliniu ir regioniniu mastu monitoringas.

Aplinkos stebėjimo ir būklės analizės darbus atitinkamose monitoringo temose vykdžiusios mokslo ir studijų institucijos, su kuriomis, kooperuojant lėšas, buvo sudarytos 23 mokslo tiriamojo darbo sutartys, įgyvendino 90 – 100% sėkmingumu (pagal apimtis, numatytas techninėse užduotyse):

- Po daugiau kaip 10 m. pertraukos 2005 m. pradėtas radiologinis oro monitoringas Vilniaus mieste (sėkmingai instaliuota orapūtė ir vykdyti nenutrūkstami stebėjimai sutartyje numatytą laiką – nuo balandžio mėn. iki metų pabaigos);
- Ypač sudėtingas ir daugelio specialistų reikalaujantis Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas vykdytas sėkmingai, darbo metu išryškėję monitoringo vietų parinkimo trūkumai buvo ištaisyti (6 vietos pakeistos alternatyviomis), taip pat stebėjimai atlikti keliose papildomose teritorijose, atsizvelgiant į laikiną VSTT specialistų trūkumą;
- Ichtofaunos monitoringo metu iš 55 tyrimo vietų 4 buvo išbrokuotos kaip netinkamos vertinimui dėl esamų hidrologinių sąlygų, tyrimui 1 vietoje negautas leidimas;
- Naujai į Programą įtrauktas anksčiau atskirai vykdytas praeivių žuvų būklės monitoringas 2005 metais buvo sėkmingai atliktas visose 89 stotyse;
- Vandens makrofitų monitoringas nebuvo atliktas dvejuose taškuose upėse dėl pernelyg vėlyvo potvynio;
- Radiologinis oro monitoringas tiesioginio Ignalinos AE poveikio zonoje, jonizuojančiosios spinduliuotės lygiavertės dozės galios tyrimai, naudojant AGIR sistemą, verslinių žuvų populiacijų būklės ir išteklių naudojimo monitoringas, invazinių kraujasiurbių mašalų, ekosistemų monitoringo darbai vyko įprastu režimu, be didesnių sutrikimų.

Monitoringą pagal funkcijas privalančios vykdyti Aplinkos ministerijos institucijos – Agentūra, AM regionų aplinkos apsaugos departamentai **vandens monitoringo** (plačiau – Priedai 2 lentelė) darbus įgyvendino artimu 100 % (2001 m. – 82-95%, 2002 m. – 78-99%, 2003 m. – 97-100%, 2004 m. - 100%) sėkmingumu – upių monitoringas įgyvendintas 97,7% sėkmingumu, o ežerų monitoringas – 99,4%.

Oro monitoringo dalis, apimanti oro kokybės stebėjimus aglomeracijose ir zonoje, buvo įgyvendinta efektyviai – surinkta daugiau nei 90% planuotų duomenų (2001 m. – rankinės matavimo stotys 57%, automatizuotos – 0%, 2002 m. – automatizuotos stotys 53%, 2003 m. - 69%, 2004 m. - 90%). Nepakankamas surinktų duomenų kiekis yra dėl sutrikusių nuolatinių matavimų, kurie susidarė optinių teršalų matavimo analizatorius (DOAS) keičiant ES direktyvų reikalavimus atitinkančiais matavimo įrenginiais. Be to SO₂ matavimams vykdyti Vilniuje (Žirmūnai), Kaune (Petrašiūnai) ir Klaipėdoje (Šilutės pl.) naudoti seni analizatoriai, kurių techninei priežiūrai bei remontui vykdyti atarginių dalių tiekimas buvo nutrauktas (plačiau – Priedai 3 lentelė).

Radiacinio fono stebėjimo metu gauta 98% kokybiškų duomenų (2004 m. - 90%). Radiacinio fono monitoringo duomenys pilnai surinkti visose stotyse, išskyrus Palūšę, nes čia buvo perkelta Tilžės stotis, todėl pradėjo veikti tik nuometų vidurio (plačiau – Priedai 4 lentelė).

Pagrindinės problemos. Kaip ir kasmet, 2005 metais egzistavo monitoringo darbų finansavimo problema, įtakojusi tiek Aplinkos ministerijos institucijų, tiek mokslo ir studijų įstaigų, vykdytųjų aplinkos monitoringą, darbų efektyvumą - tai lėšų trūkumas ir ilgai trunkanti lėšų paskyrimo procedūra (visi darbai finansuoti Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšomis). Vėlyvas lėšų paskyrimas (sutartys pasirašytos liepos-rugsėjo mėnesiais) sudarė keblumą įgyvendinant monitoringo temas, vykdomas mokslo ir studijų įstaigų. Pastarieji vykdytojai vėl buvo priversti naudoti kitų programų ar net asmenines lėšas monitoringo darbų atlikimui, dalis darbų buvo pradėti pavėluotai, dėl to buvo ypač komplikotas lauko darbų derinimas.

2005 metasi pradėjo ryškėti ir nauja problema – kvalifikuotų specialistų mokslo ir studijų įstaigose, galinčių atlikti tyrimus reikiamomis pagal Programą apimtimis (keliskart didesnėmis nei 2004 m.) trūkumas, ypač botanikų, ornitologų ir ichtiologų. Ribotas šių specialistų skaičius sudarė didelius keblumus tyrimų koordinatoriams, ypač Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių monitoringo vykdymo metu. Ribotas specialistų skaičius kai kuriais atvejais sąlygojo didesnio finansavimo poreikį, kad būtų motyvacija dirbti labai intensyviai. Augalijos ir buveinių specialistų trūkumas ateityje gali sudaryti rimtas problemas Programos įgyvendinimo sėkmingumui, netgi nežiūrint gautų lėšų kiekio.

3.2.1.2. Dalyvavimas kitose aplinkos tyrimų programose (tame tarpe ir YES)

Agentūros Aplinkos tyrimų departamentas dalyvavo daugiau nei 20 **aplinkos tyrimų programose**, tame tarpe ir ypatingų ekologinių situacijų tyrimuose. Jų metu buvo atlikta beveik 3 tūkstančiai matavimų bei paimta mėginių ir atlikta beveik 5 tūkstančiai analizių (plačiau – Priedai 5 lentelė). Aplinkos tyrimų departamento atliktų analizių skaičių* 2005 metais pagal atskiras veiklos sritis:

▪ Aplinkos apsaugos agentūros organizuotos programos	- 19796
▪ RAAD, VAAI ir AM užsakymai	- 3352
▪ Ypatingųjų ekologinių situacijų bei avarijų atvejai	- 417
▪ Užsakomieji darbai (PCB, valymo įrenginių efektyvumo nustatymas ir kt.)-	1659

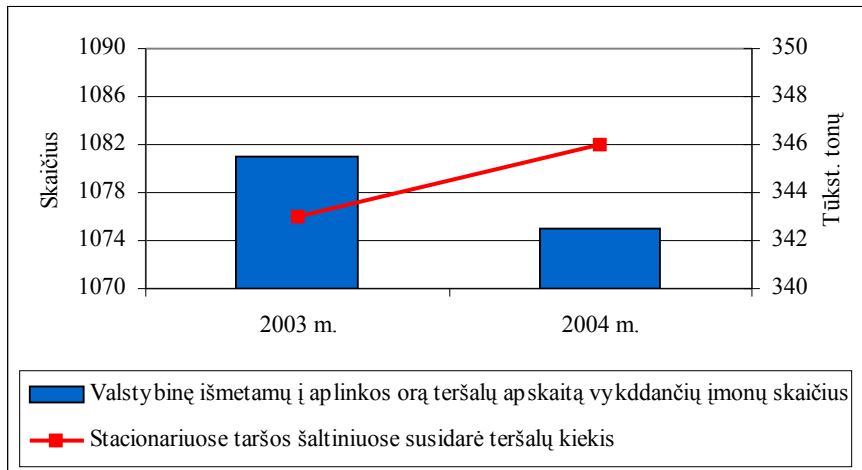
* -1 matavimas prilygintas 1 analizei

3.2.1.3. Aplinkos taršos statistinė apskaita

Lyginant su 2003 m., 2004 m. teršalų emisijų į aplinkos orą bei vandens išteklių naudojimo ir nuotekų išleidimo apskaitų turinys ir duomenų apimtis liko nepakitę. Tuo tarpu, atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos sritis per 2003-2004 m. ženkliai išsiplėtė: vien surenkamų ataskaitų skaičius išaugo nuo 5109 iki 8627, o iki šiol rinktų atliekų tvarkymo, į vidaus rinką išleidžiamų pakuočių, PCB turinčių įrenginių apskaitos ataskaitų duomenis papildė atliekų susidarymo bei eksploatuoti netinkamų transporto priemonių apskaitos ataskaitos.

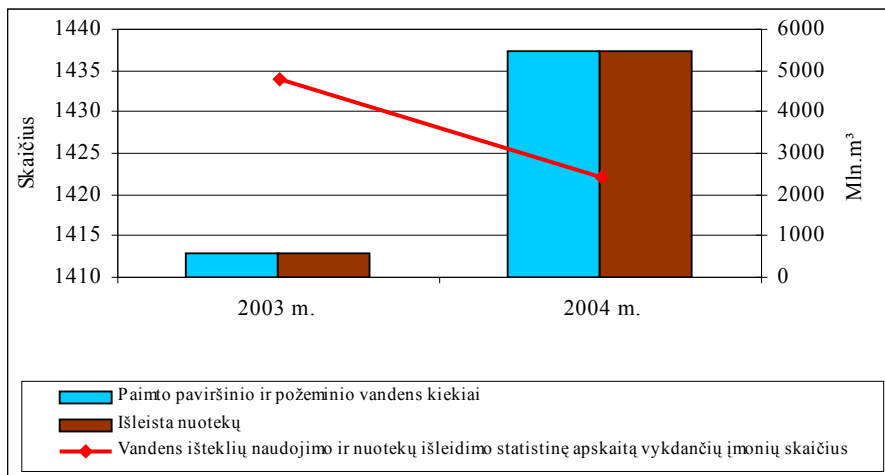
Teršalų emisijos į aplinkos orą. 2004 m. valstybinę išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitą vykdė 1075 įmonės, ataskaitų duomenimis stacionariuose taršos šaltiniuose susidarė 346 tūkst. t teršalų (5 pav.), beveik 2/3 buvo sugaudyta ir nukenksmintą valymo įrenginiuose. 95% sudarė skystieji ir dujiniai teršalai, kuriuose sieros dvideginio buvo 28%, anglies monoksido 26%, azoto oksidų – 14%. Nors šalies ekonomikos rodikliai sparčiai auga, teršalų

išmetimas į aplinkos orą stabilizavosi. Tai rodo, jog skiriama daugiau dėmesio taršai mažinti, diegiamos ekologiškai švaresnės technologijos (gamtosauginių priemonių vykdymui 2004 metais buvo skirta 71 mln. Lt), auga mažai energijos reikalaujantys ūkio sektoriai.

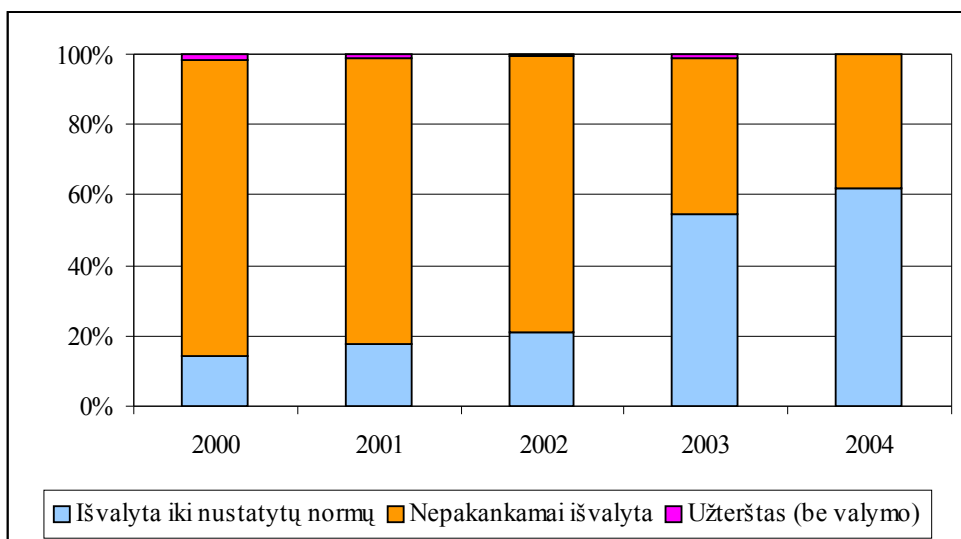
5 pav. Teršalų emisijos į aplinkos orą

Vandens išteklių naudojimas ir nuotekų išleidimas. 2004 m. vandens išteklių naudojimo ir nuotekų išleidimo statistinę apskaitą vykdė 1422 įmonės (6 pav.), pagal šiuos duomenis 2004 m. buvo paimta 5450,4 mln. m³ paviršinio bei požeminio vandens, išleista 5470,9 mln.m³ nuotekų. Iš jų - 5247 mln.m³ nereikalaujančios valymo, kurių didžiausią dalį sudarė energetikos sektoriaus išleistas vanduo, ir 224 mln.m³, kurias reikia valyti.

6 pav. Vandens išteklių naudojimas ir nuotekų išleidimas

Į paviršinius vandens telkinius iki nustatytų normų išvalytų ūkio ir buities bei gamybinių nuotekų buvo išleista 106,4 mln. m³ – net 14% daugiau nei 2003 m., šeštadaliu sumažėjo nepakankamai išvalytų, o visai nevalytų – net keturis kartus (7 pav.). Paviršinių (lietaus kanalizacijos) nuotekų į paviršinius vandens telkinius išleista 50,25 mln.m³, iš jų net 88% buvo išleistos nevalytos tiesiai į paviršinius vandenis.

7 pav. Ūkio ir buities bei gamybos nuotekų valymas

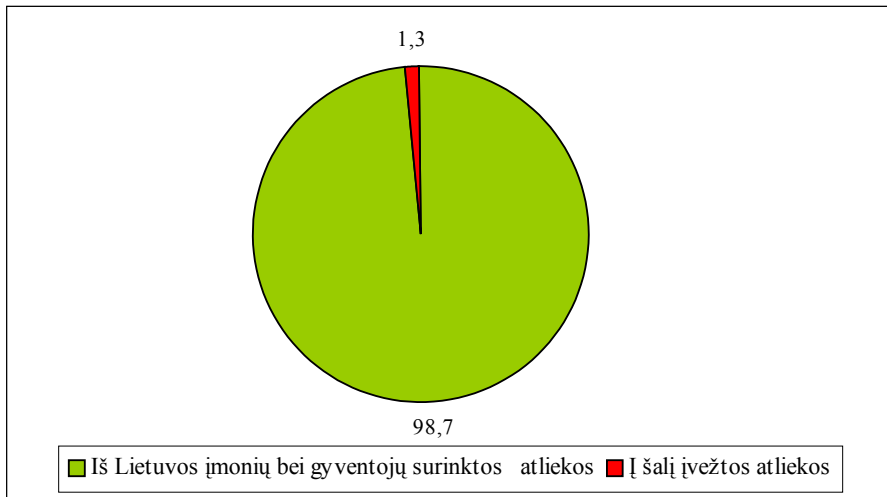
Siekiant pagerinti statistinę apskaitą vandens išteklių naudojimo ir nuotekų išleidimo srityje, Agentūra 2004 m. dalyvavo Europos Komisijos statistikos agentūros EUROSTAT grantų programos konkurse ir laimėjo finansavimą projektui „Vandens naudojimo ir nuotekų išleidimo statistinės apskaitos gerinimas“ vykdyti. Projekto partneriai – Lietuvos vandens tiekėjų asociacija bei tarptautiniai ekspertai iš Danijos ir Austrijos. Projektas pradėtas vykdyti 2005 m. ir bus užbaigtas 2006 m. viduryje. Projekto metu bus pakeisti statistinę apskaitą reglamentuojantys teisės aktai, įdiegti nauji apskaitos metodai, į duomenų surinkimo sistemą integruota visa šiuo metu šalyje renkama informacija, susijusi su vandens naudojimu ar nuotekų išleidimu. Įgyvendinus šias priemones, Lietuva bus pasirengusi teikti informaciją, atitinkančią Europos Sąjungos keliamus reikalavimus duomenų kokybei (pilnumui ir patikimumui).

Atliekų susidarymas ir tvarkymas. 2004 m. atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitą sudarė jos pagrindinė dalis, *atliekų apskaita*, o specifinių atliekų apskaitymui papildomai buvo skirtos pagalbinės apskaitos dalys: *pakuočių apskaita*, *PCB turinčių įrenginių apskaita* bei *eksploatuoti netinkamų transporto priemonių apskaita*.

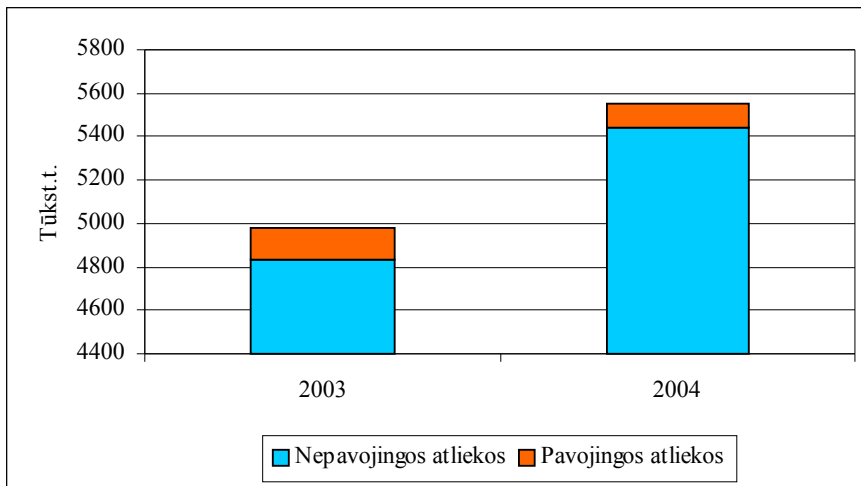
Atliekų apskaita. 2004 m. atliekų apskaita vykdyta pagal naują tvarką:

- Atliekų apskaitos ataskaitas pateikė ne tik atliekų tvarkytojai, bet ir gamintojai: atliekų tvarkytojai pateikė 718, gamintojai – 2017 ataskaitų,
- Atliekų tvarkymo operacijos klasifikuotos pagal naują, ES naudojamą, klasifikatorių.

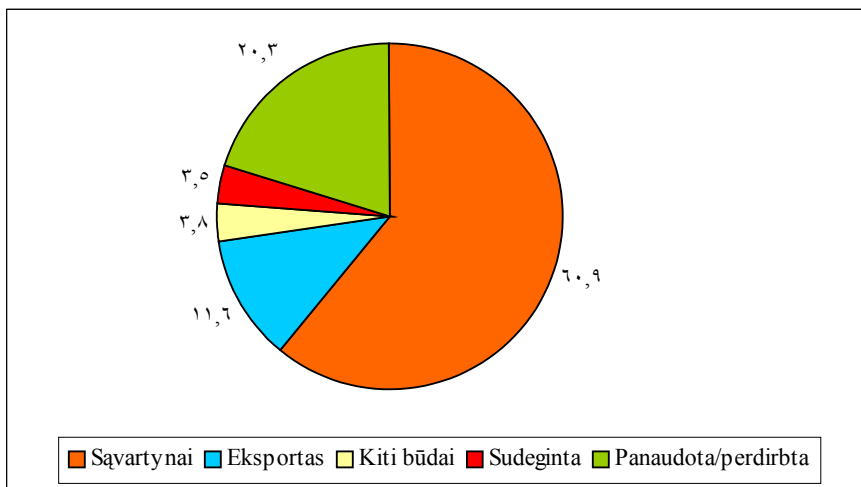
Pagal 2004 m. atliekų apskaitos duomenis įmonės surinko 5 547 tūkst. t atliekų, iš kurių didžiąją dalį – 99% sudarė atliekos, surinktos iš Lietuvos įmonių bei gyventojų ir tik 1% – į šalį įvežtos atliekos (8 pav.). Surinktose atliekose pavojingos atliekos sudarė tik 2% viso kiekio (9 pav.). 61% visų tvarkytų atliekų išvežta į sąvartynus, 12% eksportuota, 4% pašalinta kitais būdais; sudeginta – 4%, panaudota/perdirbta – 20% (10 pav.). 2004 m. beveik 2 kartus išaugo panaudotų/perdirbtų atliekų kiekis lyginant su 2003 m.

8 pav. Atliekų apskaita 2005 m.

9 pav. Pavojingų ir nepavojingų atliekų surinkimas

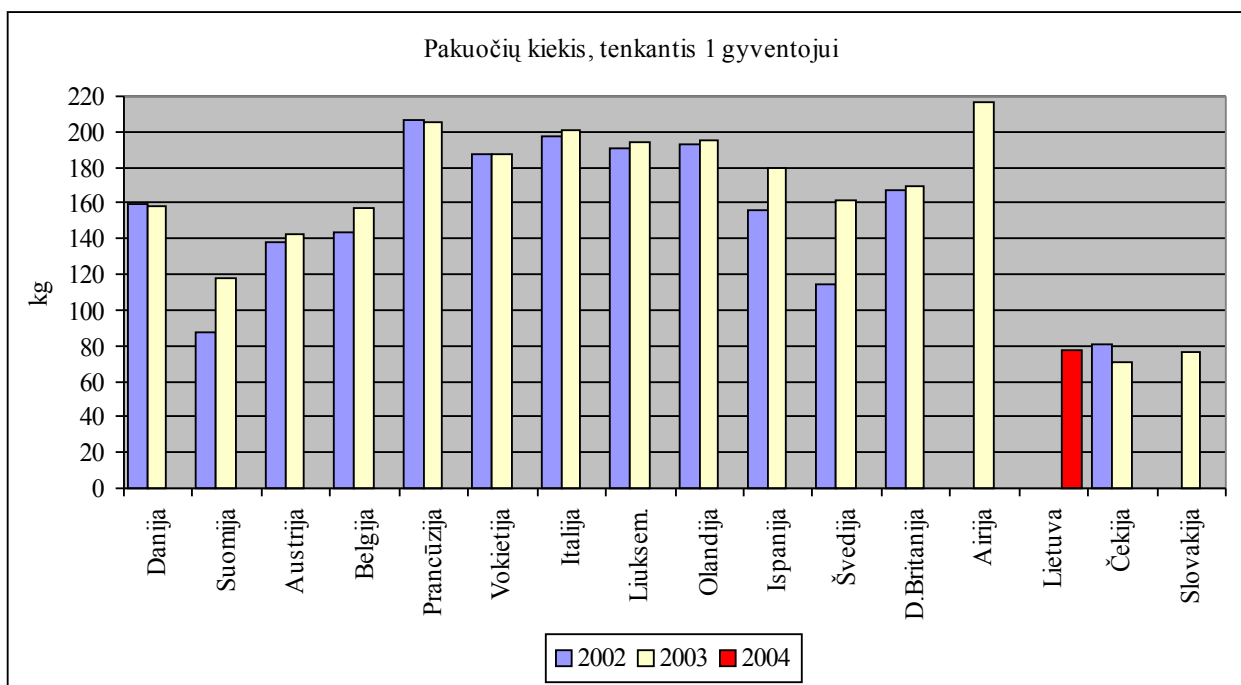
10 pav. Atliekų tvarkymas 2005 m.

Nauja apskaita, o taip pat naujos atliekų apskaitos informacinės sistemos įdiegimas, leido pagerinti šiuo metu renkamų duomenų kokybę (pilnumą ir patikimumą), tačiau kartu išryškino problemas, kurias planuojama spręsti 2006-2007 m.:

- atliekų apskaita apima ne visas grandis – nuo atliekų susidarymo iki jų galutinio sutvarkymo, – todėl kontroliuoti visą atliekų kelią iki jų sutvarkymo neretai yra neįmanoma,
- atliekų tvarkymo operacijų klasifikatorius, kuris apima ne tik galutines bet ir tarpines tvarkymo operacijas, komplikuoja apskaitą, nes atsiranda pavojus kelis kartus apskaityti tas pačias atliekas,
- tiek atliekų, tiek jų tvarkymo operacijų klasifikavimas yra sudėtingas, tačiau nėra parengtas atliekų apskaitos vadovas, skirtas atliekų apskaitą vykdančioms įmonėms bei aplinkosauginėms institucijoms.

Siekiant pagerinti statistinę apskaitą atliekų srityje, Agentūra 2003-2005 m. organizavo, koordinavo ir dalyvavo vykdant bandomąją studiją „Atliekų, skirtų tolimesniam tvarkymui, tvarkymo operacijų statistika“, finansuojamą pagal EUROSTAT grantų programą. Bandomosios studijos metu buvo parengtos rekomendacijos, kaip patobulinti šiuo metu naudojamą atliekų tvarkymo operacijų klasifikaciją. Naudojant dabartinę klasifikaciją yra sunku išvengti dvigubo ar net keleriopo atliekų apskaitymo, kuris gali kilti tais atvejais, kai atliekos yra sutvarkomos naudojant ne vieną, o kelias tvarkymo operacijas. Šios rekomendacijos yra pateiktos taip pat ir Europos Komisijos statistikos agentūrai EUROSTAT.

Pakuočių apskaita. 2004 m. į vidaus rinką išleistų pakuočių metines ataskaitas pateikė 5538 įmonės. Lyginant su 2003 m. apskaita, pagerėjo ne tik renkamų duomenų pilnumas, bet ir patikimumas. Pakuotės kiekis, tenkantis 1 gyventojui, paskaičiuotas pagal pakuočių apskaitos duomenis bei komunalinių atliekų apskaitos duomenis, beveik sutampa, ir yra lygus, atitinkamai, – 78 ir 80-90 kg. Pagal šį rodiklį Lietuva neišsiskiria ir iš kitų naujųjų ES narių konteksto (11 pav.). Ženklių apskaitos pagerėjimą pagrinde nulėmė įmonių teikiamos pakuočių ataskaitos formos ir turinio patobulinimas, kuriame dalyvavo ir Agentūra, didesnės patirties įgijimas bei įdiegimas naujos informacinės sistemos, leidžiančios geriau kontroliuoti teikiamų ataskaitų duomenis.

11 pav. Pakuočių kiekis, tenkantis 1 gyventojui, Europos valstybėse 2002-2004 metais

2003-2005 m. Agentūra organizavo, koordinavo ir dalyvavo vykdant bandomąją studiją „Pakuočių atliekų statistika“, finansuojamą pagal EUROSTAT grantų programą. Bandomosios studijos metu buvo parengta apskaitos metodika, kurią planuojama įgyvendinti 2006 m. Metodikos esmė – įvertinti į vidaus rinką išleistų pakuočių kiekį, apskaitant tik tų įmonių duomenis, kurios patenka į reprezentacinę statistinę imtį. Kadangi Lietuvoje yra ne mažiau 20 tūkst. įmonių, įvežančių ar gaminančių supakuotus gaminius, keleriopas kontroliuojamų įmonių skaičiaus sumažinimas leis pagerinti renkamų duomenų kokybę vien dėl to, jog pati kontrolės funkcija taps įgyvendinamu uždaviniu.

Eksplloatuoti netinkamų transporto priemonių apskaita. 2004 m. pradėta vykdyti eksploatuoti netinkamų transporto priemonių apskaita. 134 įmonės pateikė 140 ataskaitų. Demontuota 6340 eksploatuoti netinkamos transporto priemonės. 2004 m. pakartotinai panaudota – 58%, perdirbta – 18%, naudota – 22% eksploatuoti netinkamų transporto priemonių dalių ir komponentų.

PCB turinčių įrenginių apskaita. 2004 m. atsiakitė 84 įmonės, pateikė duomenis apie jų turimą įrangą, kurioje yra polichlorintų bifenilų (PCB). Bendras inventorizuotas įrangos, turinčios PCB, kiekis 2004 metais – 4036 vnt. Pagal ataskaitų duomenis šiuo metu įmonėse yra 222,7 tonos alyvos, turinčios PCB. 93% įrenginių, turinčių PCB, yra eksploatuojami, 7% įrenginių yra perduoti pavojingas atliekas tvarkančioms įmonėms. Iki 2010 m. gruodžio 31 d. visa įranga, turinti PCB, turi būti nukenksmintą ir/ar pašalinta.

3.2.1.4. Atliktų biologinių, cheminių ir radiologinių analizių skaičius. Agentūros Aplinkos tyrimų departamentas valstybinio aplinkos monitoringo programos rėmuose atliko mėginių biologines, chemines ir radiologines analizes. Buvo paimta daugiau nei 7 tūkstančiai mėginių (99% planuotų paimti mėginių), atlikta 23 tūkstančių analizių. Daugiau nei pusę analizių buvo atlikta vykdant valstybinį upių monitoringą (plačiau – Priedai 6 lentelė)

1 lentelė. Atliktų biologinių, cheminių ir radiologinių analizių skaičius

Eil. Nr.	Programos pavadinimas	Mėginių skaičius *	Analizių skaičius
1.	Ežerų valstybinis monitoringas	2015/1997	3452
2.	Kompleksinio sąlygiškai natūralių ekosistemų monitoringas -Upelių vandens kokybės tyrimai -Dirvožemio vandens kokybės tyrimai -Gruntinio vandens kokybės tyrimai -Nuokritų kokybės tyrimai -Samanų kokybės tyrimai	128/128 258/258 186/198 40/40 6/0	496 1020 882 100 0
3.	Upių valstybinis monitoringas	3600/3572	13216
4.	Miestų aplinkos oro kokybės tyrimai	336/336	3360
5.	Oro radiologinis monitoringas	469/457	643
6.	Baltijos jūros ir Kuršių marių radiologinis tyrimas	33/33	64

*– planuota/atlikta. Nurodytas analizių skaičius nuo realiai pristatytų mėginių į Aplinkos tyrimų departamentą.

3.2.1.5. Laboratorių kokybės kontrolė

2005 m. Aplinkos tyrimų departamentas pagal akreditacijos dokumentą AD 5.3:2004 parengė ir pateikė dokumentus, reikalingus akreditacijos srities išplėtimui (gyvsidabrio ir bendrosios organinės anglies nustatymui vandenyje), Lietuvos nacionalinio akreditacijos biurui.

Palyginamieji bandymai. Pagal standarto LST ISO EN 17025 reikalavimus akredituojamos tyrimų laboratorijos privalo dalyvauti palyginamuosiuose bandymuose. Dėl plataus akredituojamų parametrų spektro buvo dalyvauta įvairių institucijų organizuojamuose palyginamuosiuose bandymuose. Laboratorija dalyvavo 8 palyginamuosiuose bandymuose (7 tarptautiniai, 1 nacionalinis), pagal 56 nustatomus parametrus. Pagal 54 iš jų buvo gauti teigiami įvertinimai. Tik Cr ir Sr-90 bandymai buvo įvertinti neigiamai (plačiau – Priedai 7 lentelė).

Tarplaboratorių palyginamųjų bandymų organizavimas. Aplinkos tyrimų departamento Metodologijos skyrius organizavo nuotekų tarplaboratorinius palyginamuosius bandymus pagal programą NV-3. Palyginamųjų bandymų programa buvo parengta remiantis ISO/IEC 43-1 vadovu. Tarplaboratoriniuose bandymuose dalyvavo 69 laboratorijos. Šių bandymų tikslas – patikrinti dalyvaujančių laboratorių kompetenciją atliekamų bandymų srityje.

Taip pat buvo surengti išmetamųjų į orą dujinių teršalų koncentracijų lygiagretūs matavimai AB „Lietuvos elektrinė“ (Elektrėnuose), kuriuose dalyvavo regionų aplinkos apsaugos departamentų valstybinės analitinės kontrolės skyrių ir Aplinkos tyrimų departamento Operatyvinio skyriaus specialistai. Palyginamieji matavimai padėjo dalyviams įvertinti savo atliekamų matavimų kokybę.

Mokymų organizavimas. Aplinkos tyrimų departamento darbuotojai organizavo 9 seminarus – mokymus, kuriuose supažindino regionų aplinkos apsaugos departamentų analitinės kontrolės skyrių specialistams su naujais tyrimo metodais bei metodikomis (plačiau 4.2.2. Agentūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų organizuoti mokymai).

Leidimų išdavimas. 2005 m. išnagrinėti 98 organizacijų pateikti dokumentai gauti leidimą aplinkos ir taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų tyrimus atlikti pagal naujo Leidimų išdavimo tvarkos aprašo reikalavimus (Žin. 2005, Nr.4-81). 20 laboratorių, pateikusių medžiagą leidimui gauti, du ir daugiau kartų turėjo papildyti, taisyti, koreguoti pateiktą informaciją, kad ji atitiktų Leidimų išdavimo tvarkoje nurodytus reikalavimus. 21-ai laboratorijai buvo atlikta darbo kokybės kontrolė vietoje. Septyniolikai laboratorių paraiškose nurodytiems 34 parametrams nustatyti aplinkos elementuose ir taršos šaltiniuose leidimas nebuvo išduotas, kadangi neatitiko Leidimų išdavimo tvarkos aprašo reikalavimus. 2006 m. bus atlikta 30 laboratorių veiklos

patikrinimas vietoje (Leidimų išdavimo tvarkos aprašo 33 punktas). Jų metu bus tikrinama, kaip laboratorijos savo veikloje laikosi leidimų išdavimo tvarkos apraše nurodytų reikalavimų.

Vykdamas **laboratorių atestaciją ir kontrolę** bei atliekant kontrolinius matavimus ūkio subjektams, atliekantiems aplinkos tyrimus, buvo inspektuotos visų regioninių aplinkos apsaugos departamentų VAKS'ų laboratorijos (Šiaulių RAAD VAKS – du kartus), Jūrinių tyrimų centro laboratorija, bei 11 laboratorių, priklausančių ūkio subjektams (plačiau – Priedai 8 lentelė). Šių patikrinimų metu atlikti laboratorių veiklos patikrinimai pagal Leidimų išdavimo tvarkos apraše (Žin., 2005, Nr. 4-81) pateiktus laboratorijos veiklos vertinimo kriterijus, nustatyti laboratorijose trūkumai nurodyti akte.

Laboratorijos akreditacija. 2005 m. ir toliau vyko įvairių kokybės sistemos dokumentų (standartinių veiklos procedūrų ir kt.) rengimas akreditacijai, remiantis keliamais reikalavimais akredituojamoms bandymų ir tyrimų laboratorijoms pagal **LST ISO EN 17025** standartą:

- Kokybės vadovo pakeitimai ir papildymai – 36;
- Standartinės veiklos procedūros (SVP) – 13;
- Įrenginio eksploatacijos ir priežiūros instrukcija (ĮIn) – 12;
- Neapibrėžties įvertinimo procedūra (NĮP) – 2;
- Kokybės sistemos vidiniai auditai – 46;
- Sudarytos atliekamų matavimų vidinės kontrolės vykdymo, nustatomiems parametrams, kontrolinės diagramos – 130;
- Įforminti mėginių priėmimo, paskirstymo dokumentai 2385 mėginiams, parengti 555 tyrimų rezultatų protokolai, remiantis “Kokybės vadovo” reikalavimais;
- Lietuvos Nacionaliniam akreditacijos biurui parengta ATD akredituotos veiklos 2005 m. ataskaita;
- Pagal Lietuvos Nacionalinio akreditacijos biuro reikalavimus parengta dokumentacija priežiūriniam vizitui;
- Pagal akreditacijos dokumentą AD 5.3:2004 parengti dokumentai ATD akreditacijos srities praplėtimui.

3.2.1.6. Automatinių matavimo stočių matavimų kokybės užtikrinimas ir kontrolė (oras ir radiacija). Siekiant užtikrinti **automatinių matavimo stočių įrangos darbo atitikimą** ES direktyvų reikalavimams, 2005 metais buvo atliktos 9 priemonės matavimų kokybei, duomenų perdavimui užtikrinti bei atlikta automatinių matavimo stočių įrangos patikra (plačiau – Priedai 10 lentelė).

3.2.2. Aplinkos kokybės vertinimas ir prognozės

3.2.2.1. Vertinimas

Upių ir ežerų vandens kokybės vertinimas. Upių ir ežerų būklė buvo vertinama 51 upės 106-iose vietose ir 13 ežerų bei Kauno marios, tirtų 2004 m. pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą. 30-tyje upių 43-iose tyrimų vietose bei hidrocheminių ir hidrobiologinių parametru, taip pat buvo vertinti sunkieji metalai. Dauguma vertintų upių tyrimų vietų buvo miestų bei žemės ūkio įtakos teritorijose, taip pat upėse, kertančiose valstybės sieną. Tik keletą upių buvo galima laikyti žmogaus veiklos nepaveiktomis ir jos galėtų būti laikomos etaloninėmis (plačiau – Priedai 11 lentelė).

2005 m. vandens kokybė už 2004 m. buvo vertinta pagal eilę cheminių parametru, tokių kaip bendras fosforas, bendras azotas, biocheminis deguonies sunaudojimas per 7 paras (BDS₇), ištirpęs deguonis, pavojingos medžiagos ir kt. Taip pat buvo vertinama vandens kokybė ir pagal biologinius parametrus. Upėse svarbiausi indikatoriai buvo makrozoobentosas, o ežeruose –

fitoplanktonas. Upėse buvo vertinama makrozoobentosos rūšinė sudėtis, gausumas bei biomasė, o ežeruose – fitoplanktono biomasė bei chlorofilo a koncentracija. Taip pat buvo atlikta analizė apie fitoplanktono rūšinį pasiskirstymą skirtingų sezonų metu.

Aplinkos oro kokybės vertinimas. 2005 m. buvo atlikta oro kokybės aglomeracijose ir zonoje apžvalga, kurioje aplinkos oro kokybė buvo įvertinta pagal Europos Sąjungos direktyvų 96/62/EB, 1999/30/EB, 2000/69/EB, 2002/3/EB reikalavimus (plačiau – Priedai 11 lentelė). Remiantis šių direktyvų reikalavimais buvo įvertinta aplinkos oro kokybė Lietuvos aglomeracijose ir zonoje. Naudojant mobiliąją laboratoriją buvo vertintos teršalų koncentracijos galimai didžiausio užterštumo vietose (Jasinskio ir V. Kudirkos g. sankryža) bei siekta nustatyti teršalų koncentracijų kitimą tolstant nuo gatvės. Vykdam aplinkos oro kokybės tyrimus pasyviais sorbentais programą Vilniaus, Panevežio, Alytaus, Kėdainių, Širvintų, Utenos, Rokiškio ir Palangos savivaldybėse buvo parengtos oro kokybės ataskaitos. Taip pat šiems savivaldybėms buvo pateikti raštai apie oro kokybę jų teritorijose ir poreikį rengti taršos mažinimo planus arba palaikyti gerą oro kokybę. Gaisro plastmasinių atliekų sandėlyje UAB „Polivektris“ Šalčininkų raj. Jašiūnų gyv. metu buvo atliktas pirminis aplinkos užterštumo įvertinimas, nustatant teršalų sklaidą aplinkos ore laiko ir erdvės atžvilgiu ir aplinkos oro užterštumo mastą gaisro atveju. Be to buvo įvertinti UAB „Autakasta“ keliamos taršos poveikis Kauno m. Marvelės mikrorajono ir AB „Lifosa“ keliamos taršos poveikis Kėdainių oro kokybei. Naudojant matavimų rezultatus bei Europos Sąjungos direktyvos 1999/30/EB nuostatas parengta informacija apie KD₁₀ koncentracijos viršijimus, kuri išsiuntinėta institucijoms tiesiogiai (el. paštu - apie 90 pranešimų).

Gyvūnijos, augalijos, ekosistemų bei foninio oro monitoringas yra vykdomi drauge su moksliniais institutais, kurie, pagal mokslinio tyrimo darbų atlikimo sutartis, atlieka tyrimus ir vertinimą pagal šių monitoringų programas. 2005 metais buvo sudarytos 22 sutartys su mokslo institucijomis (plačiau – Priedai 11 lentelė).

3.3.2.3. Aplinkos tyrimų programos

2 lentelė. Aplinkos tyrimų programos

Programos	Parengta	Vykdyta	Atlikta, rezultatai
KD ₁₀ ir kitų teršalų koncentracijų matavimų, atliekamų naudojant mobilią laboratoriją programa	2003	+	Padarytos išvados, kad CO, NO _x koncentracijų mažėjimo tolstant nuo gatvės nenustatyta, tačiau KD ₁₀ sumažėjimas siekė nuo 10% iki 60%.
Teršalų koncentracijų matavimų, atliekamų naudojant mobilią laboratoriją prie itin intensyvaus eismo gatvių sankryžos, esant nepalankioms meteorologinėms sąlygoms, programa.	2004	+	Atlikti matavimai prie Jasinskio ir V. Kudirkos g. sankryžos. Padarytos išvados, kad KD ₁₀ koncentracija 4%, benzono ir NO ₂ - apie 10%, CO - apie 70% buvo didesnė nei transporto įtaką atspindinčioje stacionarioje Žirmūnų OKT stotyje, bet niekur neviršijo normų.
Aplinkos oro kokybės tyrimų pasyviais sorbentais programa	+	+	Pasyvių sorbentų tyrimų metodas leidžia įvertinti vidutines metines tirtų teršalų koncentracijas miestų aplinkos ore. Tyrimų rezultatai rodo, kad vidutinė NO ₂ , SO ₂ , LOJ teršalų koncentracija tirtų miestų ore neviršijo nustatytų normų. Vilniuje, vietose atspindinčiose autotransporto įtaką, galimi NO ₂ koncentracijos viršijimai, ypač piko valandomis.

3.3.2.1. Vertinimo metodų diegimas ir naudojimas.

Paviršinio vandens kokybės vertinimo metodai. Europos Sąjungos Parlamento ir Tarybos 2000 m. spalio 23 d. direktyvoje 2000/60/EB, nustatančioje Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (toliau – BVPD), kaip vienas iš privalomai stebimų kokybės elementų

yra nurodytas tik bentosas. Siekiant įvertinti dumblių tyrimo poreikį, buvo parengta pažyma, kur išanalizuota Europos šalių praktika ir pateikti pasiūlymai ateityje pradėti tirti diatominius dumbliaus. Tačiau tam reikia paruošti metodinę medžiagą bei specialistus.

2005 m. taip pat buvo atkreiptas dėmesys į makrozoobentosos ėmimo problemą. Įvairiais metais makrozoobentosas upėse buvo imamas draga (kiekybinis mėginys) arba/ir rankiniu tinkliuku (kokybinis mėginys). Interkalibracijos procese kaip palyginamąjį parametą šalys sutarė naudoti makrozoobentosos kiekybinius duomenis (tai yra. gausumą), tačiau Lietuvos upių kiekybinių ir kokybinių mėginių rezultatai nėra adekvatūs, todėl interkalibracijoje juos naudoti būtų netikslu. Buvo pasiūlyta pasinaudoti kitų šalių patirtimi ir makrozoobentosos mėginius imti pusiau kiekybiniu metodu. Todėl 2006 m. pradžioje planuojama pakoreguoti normatyvinį dokumentą LAND 57-2003.

Vystant paviršinių vandens telkinių būklės vertinimo sistemą, buvo išanalizuoti Fame projekto „Standartizuotos žuvų rodikliais paremtos Europos upių ekologinės būklės vertinimo metodikos parengimas, įvertinimas ir įgyvendinimas: indėlis įgyvendinant Bendrąją vandens politikos direktyvą“ rezultatai ir Lietuvos mokslininkų siūlymai. Projekto metu nustatytus vandens kokybės vertinimo pagal žuvis indeksus būtina tobulinti, kad jie tinkamai reprezentuotų Lietuvos paviršinių vandens telkinių būklę.

Aplinkos oro kokybės tyrimų pasyviais sorbentais programa vykdoma miestų (priklausomai nuo savivaldybių finansavimo) teritorijose, kur neatliekami nuolatiniai užterštumo lygio matavimai (12 pav.).

Tyrimų pasyviais sorbentais rezultatų patikimumas ir metodiniai reikalavimai:

- Minimali matavimų trukmė turi būti ≥ 20 % nustatytos metinės teršalo ribinės vertės vidurkinimo laiko.
- Matavimo laikotarpiai turi būti tolygiai pasiskirstę per metus.
- Siekiant tikslumo ir duomenų kokybės užtikrinimo, pasirinktose tyrimo vietose būtina naudoti po 2 tos pačios rūšies pasyviuos sorbentus.
- Minimalus duomenų surinkimas turi būti ne mažesnis kaip 90% tyrimų laiko.
- Maksimali matavimų neapibrėžtis $\pm 25 - 30$ % (konkrečiam matavimui 95% patikimumo intervale).
- Pasyviuos sorbentus transportuojant, eksponuojant ir saugojant reikia laikytis specialių taisyklių bei nurodymų.
- Pasyvūs sorbentai skirtingais metodais analizuojami akredituotoje laboratorijoje.
- Rezultatų patikimumas kokybine prasme priklauso nuo teisingo jų interpretavimo (pavieniai rezultatai neskelbiami; rezultatų, gautų skirtingais matavimų metodais palyginimas).
- Standartai: LST EN 13528.

Tyrimai pasyviais sorbentais turi ir **trūkumų** (oro srautai, temperatūra bei drėgmė gali turėti pašalinę neigiamą įtaką, imlūs kitiems teršalams (cheminė reakcija), sorbentą nesunku užteršti, rezultatų interpretacija (meteorologinės sąlygos, skirtingų firmų produkcija), gali būti prieinama nepageidaujamiems asmenims), ir **privalumų** (nereikalauja papildomų energijos šaltinių, paprasta naudoti, lengva transportuoti, užima nedaug vietos, santykinai pigesnis tyrimų metodas, nereikalinga kalibracija, tyrimams galima pasirinkti ilgą teršalų sąrašą, užterštumo tyrimus galima atlikti ir patalpų aplinkos ore).

12 pav. Oro užterštumo tyrimų pasyviaisiais sorbentais tinklas Lietuvoje

Agentūros specialistai sudarė Aplinkos oro kokybės vertinimo programą 2004-2005 metams, naudojant pasyvių sorbentų metodą SO_2 , NO_2 ir LOJ vidutinių metinių koncentracijų nustatymui. Programoje, nuo 2004 m. kooperuojant savivaldybių lėšas, dalyvavo 8 savivaldybės. Nuo 2005 metų antro pusmečio dalyvauti programoje nutarė dar 3 - Klaipėdos, Mažeikių ir Skuodo savivaldybės. Gauti rezultatai, didesne erdvine skiriamąja geba, papildys Automatinės monitoringo sistemos sukauptus duomenis ir leis teikti siūlymus Lietuvos zonų ir aglomeracijų ribų bei sąrašo patikslinimui.

Teritorijose, kur neatliekami nuolatiniai užterštumo lygio matavimai, duomenis apie oro kokybę galima gauti diegiant oro kokybės vertinimo modeliavimo būdu metodus.

Airviro sistema buvo pritaikyta aplinkos oro užterštumui įvertinti tose Vilniaus vietose, kur nėra matavimo duomenų. Ji jungia kelias duomenų – meteorologinių parametrų, stacionarių ir mobilių taršos šaltinių išmetimų bei teršalų koncentracijų matavimų – bazes. Meteorologinių duomenų bazėje nuolat kaupiami duomenys, gauti iš meteorologinio bokšto, kuriame įvairiuose aukščiuose sumontuoti meteorologinių parametrų matavimo prietaisai. Stacionarių taršos šaltinių duomenų bazę sudaro informacija apie taršos šaltinius (jų koordinatės, darbo dinamika, kiti ypatumai) ir išmetamų teršalų kiekius. Mobilių taršos šaltinių duomenų bazėje kaupiama informacija apie transporto srautus Vilniaus mieste (duomenys apie kelių transporto srautų dinamiką gatvėse, automobilių parko sudėtį, emisijos faktorius). Stacionarių ir mobilių taršos šaltinių duomenų bazės kasmet atnaujinamos. Matavimo duomenų bazė sudaryta iš duomenų, gautų matuojant teršalų koncentracijas stacionariose oro kokybės tyrimų stotyse.

Modeliuojant nustatomas oro užterštumo lygis šilto ir šalto sezonų metu, taip pat taršos kitimo tendencijos pakeitus kelių transporto srautus, įvertinama planuojamų statyti objektų įtaka oro kokybei. *Airviro* sistema leidžia sumodeliuoti teršalų sklaidą iš atskirų taršos objektų, ją numatyti įvykus avarijai, nustatyti teršalų pasiskirstymą „kanjono“ tipo gatvėse.

3.3.3. Aplinkos informacijos pateikimas

3.3.3.1. Agentūros internetinis tinklalapis <http://aaa.am.lt>

Antrus metus veikia Agentūros internetinis tinklalapis <http://aaa.am.lt>, kuriame talpinama informacija apie aplinkos būklę, Agentūros specialistų atlikti aplinkos kokybės vertinimai, ataskaitos, užsakomųjų aplinkos monitoringo darbų rezultatų santraukos, operatyvios informacijos pranešimai ir pan.

Tačiau per internetinio tinklalapio veiklos laiką pasikeitė Agentūros struktūra, atsirado naujų funkcijų, ėmė ryškėti pirminės struktūros (puslapio medžio) trūkumai. Todėl buvo pabandyta, remiantis išsakytomis Agentūros specialistų ir vartotojų pastabomis, patobulinti internetinio tinklalapio (“medžio”) struktūrą. Naujoji tinklalapio struktūra buvo patvirtinta 2005 m. gegužės 17 d. Agentūros direktoriaus Įsakymu Nr. V-45 “Dėl internetinio tinklalapio internetinio tinklalapio struktūros patvirtinimo”. Siekiant pagerinti internetinio tinklalapio informatyvumą ir išsiaiškinti potencialių vartotojų poreikius buvo atlikta “Aplinkos apsaugos agentūros internetinio tinklalapio teikiamos informacijos vartotojų analizė ir pasiūlymai dėl jos teikimo pagerinimo”.

Kaip išryškėjo po atliktų apklausų – labiausiai trūksta informacijos apie Agentūros internetinį tinklalapį ir jame talpinamą informaciją. Siekiant įveikti šį trūkumą, buvo išplatinta informacija apie Agentūros internetinį tinklalapį suinteresuotoms institucijoms.

2006 metų pradžioje Agentūros internetinis tinklalapis bus perkeltas į naujo turinio valdymo sistemą. Atliekant šiuos darbus, “MegaLogikos” sistemų architektas A. Mickėnas, pateikė pastabas dėl Aplinkos apsaugos agentūros interneto puslapyje teikiamos informacijos. Atsižvelgiant į visas šias pastabas, bus peržiūrėta tinklalapio struktūra, siekiama užtikrinti, kad tinklalapyje talpinama informacija būtų tiksli, išsami ir reguliariai atnaujinama.

Rubrikoje “Agentūros informacija” pateikiama operatyvi, pati naujausia informacija apie aplinkos būklę. Kasdien pateikiamos aplinkos oro kokybės apibendrintos informacijos lentelės, esant aplinkos būklės pokyčiams arba ypatingoms ekologinėms situacijoms Agentūros specialistai rengia ir internetiniame puslapyje talpina informacinius pranešimus konkrečiu atveju (su analizių lentelėmis, kartoschemomis ir pan.). Agentūros internetiniame puslapyje pateikiamos nuorodos, pagal kurias galima prisijungti prie tiesioginių pirminių stebėjimų duomenų - Lietuvos valstybinio oro monitoringo matavimų ir Radiacinio monitoringo stočių. 2005 m. Lietuvoje pradėta įgyvendinti nauja Valstybinio aplinkos monitoringo 2005-2010 m. programa, todėl buvo atnaujintos tinklalapio rubrikos, susijusios su monitoringu - pateikta informacija apie pasikeitusias tyrimų vietas, principus, metodus, matuojamus parametrus, matavimo dažnumus ir kt.

Taip pat buvo parengta išsamesnė informacija rubrikai „Vandens valdymas upių baseinų rajonų pagrindu“. Rubrikoje informuojama apie upių baseinų rajonų charakterizavimą, baseininio valdymo sistemos formavimo Lietuvoje etapus, jų tikslus ir aktualijas, visuomenės vaidmenį, tarptautinį bendradarbiavimą, su baseininio valdymu susijusius projektus bei ataskaitas. Pateiktos Agentūros specialistų aplinkos kokybės vertinimai “Oro kokybės aglomeracijose ir zonoje apžvalga, 2004 m.”, 8 savivaldybėse atliktų oro kokybės stebėjimų pasyviaisiais sorbentais ataskaitos, “2005 m. I-ojo pusmečio aerolinių radionuklidų tūrinis aktyvumas”. Gyvūnijos, augalijos, ekosistemų bei foninio oro monitoringo, kuris vykdomi drauge su moksliniais institutais, ataskaitos papildytos 2004 metų rezultatų analizių santraukomis (patalpintos 22 santraukos).

Sukurta nauja rubrika “Laboratoriniai tyrimai”, kurioje pristatomas Agentūros Aplinkos tyrimų departamento laboratorijos, jose atliekami tyrimai, taikomi metodai bei naudojami įrenginiai.

3.3.3.2. Informacijos apie aplinkos būklę pateikimas visuomenei

Per 2005 metus Agentūros specialistai aktyviai dalyvavo tarptautinėse bei nacionalinėse seminaruose, **konferencijose**. Buvo perskaityta beveik 50 **pranešimų** lietuvių bei anglų kalbomis, nacionaliniuose bei tarptauniniuose renginiuose (plačiau – Priedas 12 sąrašas). Buvo skaitomi ne tik pranešimai, bet ir Agentūros specialistai parengė 14 straipsnių apie vandenssaugos bei pavojingų medžiagų tvarkymo problemas, ekologinį ženklimą, naujoves baseininio valdymo srityje, poveikio aplinkai vertinimo rekomendacijas bei aplinkos kokybę buvo spausdinami laikraščyje “Žaliasis pasaulis”, žurnaluose “Žemėtvarka ir hidrotechnika”, “Ekonomika ir aplinkosauga” bei konferencijų spaudiniuose (plačiau – Priedas 13 sąrašas).

Agentūros specialistai informaciją apie aplinkos kokybę pateikė per viusomeninės informavimo priemones – radiją bei televiziją. **Aplinkosaugos dienos akcijos** (birželio 5 d.) metu Agentūros specialistai televizijos žurnalistams komentavo Vilniaus miesto taršos žemėlapius, pristatė oro kokybės tyrimų mobilią laboratoriją bei Radiacinio pavojaus perspėjimo laboratoriją, taip pat supažindino su aplinkos tyrimų rezultatais, Vilniaus miesto taršos žemėlapiais (Bernatonis M., Juknevičius L., Tijūnaitė R.). Europos aplinkos agentūros penkerių metų ataskaitos “**Europos aplinka: 2005 m. būklė ir perspektyvos**” bei kasmetinio nacionalinio leidinio “**Aplinkos būklė 2004**” pristatymo spaudos konferencijoje dalyvavo apie 30 žurnalistų. Pristatyta informacija buvo paskelbta įvairiuose leidiniuose - “Lietuvos žiniuose”, Delfi.lt interneto vartuose, išplatintas BNS pranešimas, parengti radio bei televizijos reportažai. L.Stoškus ir G.Ignatavičius davė interviu žiniasklaidai.

Be to Agentūros specialistai visuomenėsinformavimo priemonėse pasakojo apie upių vandeningumo sąlygos vasarą bei vandens telkinių būklę, oro kokybės matavimus, naudojant mobilią laboratoriją ir kt (plačiau – Priedas 14 sąrašas).

3.3.3.3. Agentūros specialistų teikiama informacija

Agentūros specialistai pagal kompetenciją ir kuruojamas sritis teikia **informaciją tarptautinėms bei nacionalinėms institucijoms, mokslo įstaigoms, atsakinėja į privačių kompanijų bei asmenų užklausas**. Europos Komisijai per 2005 m. buvo pateiktos 11 ataskaitos, užpildyti 8 klausimynai (duomenys ir informacija). Europos aplinkos agentūrai buvo pateikta informacija, atsakant į 4 klausimynus. Kitoms tarptautinėms organizacijoms buvo pateikta informacija pagal 6 užklausimus. Daugiausia Agentūros specialistai teikė informaciją įvairioms institucijoms, mokslo įstaigoms, privatiems asmenims – per 2005 metus buvo atsakyta daugiau nei šimtą tokių užklausų bei buvo pateikta suinteresuotoms institucijoms tiesiogiai el. paštu apie 70 pranešimų apie KD_{10} koncentracijos viršijimus.

Taip pat Agentūros specialistai labai prisidėjo rengiant kasmetinį leidinį “Aplinkos būklė 2004”. Leidiniui buvo pateikta informacija apie aplinkos oro kokybę Lietuvoje bei Vilniaus mieste, paviršinio vandens būklę, vandens telkinių taršą iš pasklidusios bei sutelktosios taršos šaltinių, vandens sunaudojimą, nuotekų valymą, atliekų tvarkymo sistemos diegimą bei apskaitą, pakuočių tvarkymą, taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo eigą, aplinkos apsaugos vadybos sistemų diegimą, ekologinį vertinimą ir t.t. Informacija iliustruota Agentūros specialistų sudarytomis schemomis bei žemėlapiais (plačiau – Priedas 15 lentelė).

3.3.3.4. Leidiniai

2005 metais buvo išleistas jau ketvirtas nacionalinis kasmetinis leidinys „**Aplinkos būklė 2004**”. Leidinio tikslas - supažindinti su aktualiausiomis aplinkosauginėmis problemomis

Lietuvoje, kurioms spręsti reikia bendrų visuomenės, vykdomosios valdžios bei politinių institucijų pastangų. Leidinys buvo siekta parodyti Lietuvos aplinkos būklės raidą ir palyginti šalies situacija su kitų Europos šalių aplinkos būkle.

Leidinyje informacija pateikiama rodiklių pagalba. Leidinio struktūra išliko mažai pakitusi, išlaikytas Europos aplinkos agentūros Europos ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos koncepcijos pagrindu sukurtas DPSIR modelis. Šį leidinį sudaro devyni skirtingiems aplinkos sektoriams skirti skyriai. Pirmajame skyriuje „Klimato elementų pokyčiai Lietuvoje“ pristatytos meteorologinės sąlygos Lietuvoje tiriamaisiais metais. Skyriuje „Oras“ dėmesys sutelktas į dvi pagrindines šiandienos problemas: oro tarša ir jos valdymas bei aplinkos oro kokybę. „Vandens kokybės“ skyriuje apžvelgiama paviršinių vandens telkinių, Baltijos ir Kuršių marių, požeminio vandens kokybė, priežastys bei tendencijos. Skyriuje „Dirvožemio būklė“ aptariamas geologinės aplinkos taršos židinių ištyrimas. Pristatant Atliekų sektorių, pristatoma atliekų tvarkymo sistemos diegimo eiga. Kraštovaizdžio problemas iliustruoja žemėdangos kaitos, saugomų teritorijų tvarkymo, karstinių reiškinių dinamikos ir Baltijos jūros krantų erozijos temos. Skyriuje „Biologinė įvairovė“ pateikiama informacija apie perinčių vandens paukščių monitoringą ir invazinių kraujasiurbių mašalų populiacijų mažinimą. Gamtos išteklių būklę šių metų leidinyje atspindėjo aptarti verslinių ir lašišinių žuvų ištekliai, medžiojamos faunos būklė, miškų ir naudingųjų iškasenų ištekliai. Integruotas skyrius „Kompleksinių aplinkos taršos ir pažeidimų prevencijos sistemų diegimas“ apžvelgė taršos prevencijos bei racionalaus išteklių naudojimo sistemos kūrimo, poveikio aplinkai vertinimo ir aplinkosauginių pažeidimų prevencijos, kontrolės ir įstatymų vykdymo užtikrinimo problemas. Leidinys išleistas 600 vnt. tiražu bei buvo patalpintas į Aplinkos ministerijos interneto tinklalapį www.am.lt.

Be to 2005 metais Aplinkos monitoringo ir tyrimų koordinavimo skyriaus darbuotojai apibendrino iš agentūros specialistų surinktą informaciją ir ją sutvarkę pateikė Darnaus vystymosi dviemetei ataskaitai (oro ir vandens sektoriai) bei Europos aplinkos apsaugos agentūros rengtai penkerių metų ataskaitai „Europos aplinka: 2005 m. būklė ir perspektyvos“.

3.3.4. Aplinkos informacinių sistemų valdymas

Informacinių sistemų integravimas. 2005 m. Agentūra aktyviai dalyvavo Aplinkos kokybės valdymo kompiuterinės informacinės sistemos kūrimo procese. Ši sistema integruoja į vieną vientisą informacinę sistemą šiuo metu veikiančias Agentūros informacines sistemas: ekologinę informacinę sistemą (EIS), vandens monitoringo (VANMON), radiacinės saugos. Čia bus kaupiama pagrindinė vandenų kadastro ir baseininio valdymo informacija. Per ateinančius metus tikimasi sukelti į naujai sukurtą informacinę sistemą pagrindinius duomenis ir pradėti ją eksploatuoti. Naujai kuriama informacinė sistema integruoja ir suteiktą galimybę naudotis ir kuriamomis vektorinėmis duomenų bazėmis – ežerų, upių monitoringo taškai, baseinai, pabaseiniai, užvankos, taškiniai taršos šaltiniai.

Visa informacija yra kaupiama erdviniu principu - tai suteikia papildomai galimybių nagrinėti, analizuoti informacija ne tik su matematinėmis-statistinėmis programomis, bet ir su erdvinėmis duomenų apdorojimo programomis. Agentūra turi naujausias skaitmenines duomenų bazines, integruojant Agentūroje kaupiamus duomenis ir turimas skaitmenines duomenų bazines yra priimami kokybiški situacijos vertinimo sprendimai, kurie įgalina sprendimų priėmėjus geriausią įvertinti aplinkosauginę situaciją.

Upių, ežerų kadastras. 2005 m. parengta informacijos ir duomenų apie paviršinius vandens telkinius ir juose esančio vandens kokybę dalies specifikacija „AKVIKIS“ sistemai, integruojant upių ir ežerų kadastrą, VANMON duomenų bazę, Europos aplinkos agentūros klausimynus, vandens sektoriaus Europos Komisijos direktyvų įgyvendinimo ataskaitų

reikalavimus bei kt. Atliktas „AKVIKIS“ vandens dalies funkcionalumo testavimas. Agentūrai yra LR upių, ežerų ir tvenkinių valstybės kadastro tvarkanti įstaiga, šiuo metu kadastras yra kūrimo stadijoje, o duomenys apie vandens telkinius teikiami iš Agentūroje sukauptos informacijos.

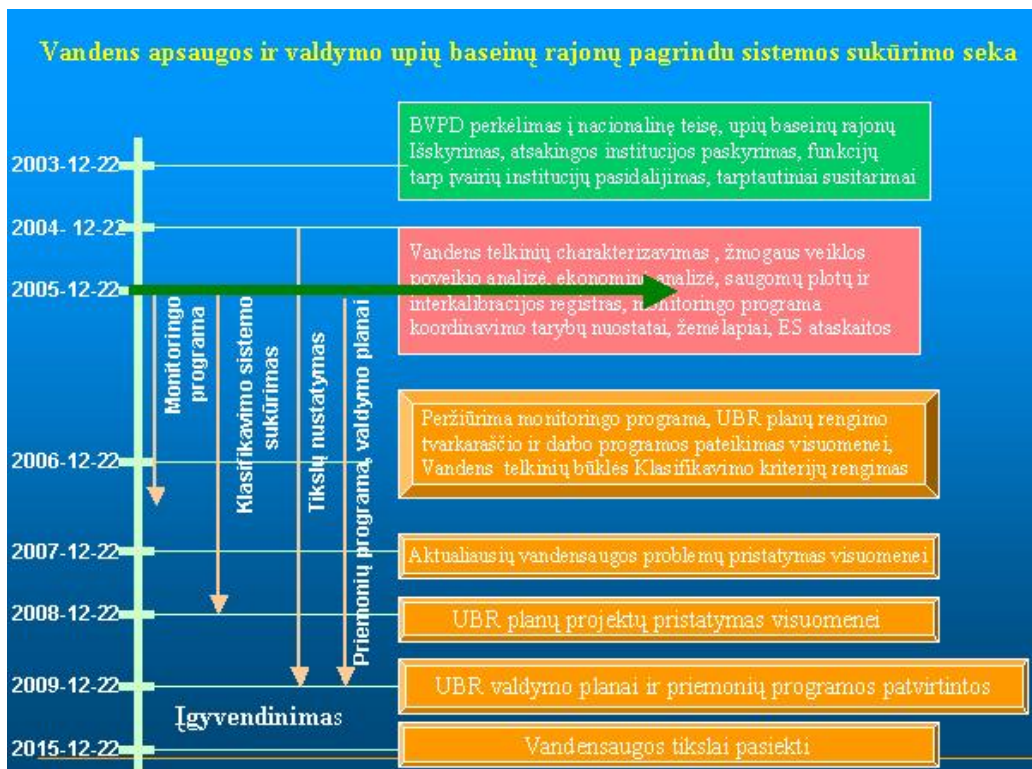
2005 m. buvo parengti paslaugos pirkimo dokumentai reikalingi projektui „Lietuvos geografinės informacijos infrastruktūros išvystymas“ įgyvendinti, kurio vienas iš tikslų sukurti LR upių, ežerų ir tvenkinių valstybės kadastro informacinę sistemą ir integruoti ją į bendrą šalies geografinės informacijos struktūrą. Iki 2008 m. pabaigos projektas sukurs šio kadastro informacinę sistemą ir ją įteisinus bus sudarytos prielaidos kadastro funkcionavimui.

Agentūra yra **Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų registras ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo duomenų banko vadovaujanti** įstaiga. 2005 m. pabaigoje teritorijų planavimo dokumentų registre buvo 19639 įrašų apie šalyje rengiamus ir patvirtintus teritorijų planavimo dokumentus, 2005 m. registre įregistruota 714 nauji teritorijų planavimo dokumentai.

3.3.5. Baseininis valdymo sistemos kūrimas

2005 m. pagrindiniai darbai, plečiant ir įtvirtinant baseininio valdymo sistemą (10 pav.):

- Surinkti trūkstami duomenys ir informacija apie vandens telkinių savybes ir būklę.
- Išmokta:
 - a. kaip informuoti visuomenę;
 - b. stiprinti instituciniai gebėjimai;
 - c. specialistai supažindinti ir apmokyti dirbti su naujomis biologinių mėginių ėmimo metodikomis;
 - d. specialistai gilino įgūdžius baseininio valdymo srityje bei bendradarbiavimo ryšiams užmegzti ir stiprinti.
- Pradėtas įgyvendinti projektas „Pavojingų medžiagų identifikavimas“, juo siekiama inventorizuoti informaciją apie pavojingas medžiagas bei jų išplitimui šalies vandens telkinių ekosistemose.
- Vystyta paviršinių vandens telkinių būklės vertinimo sistema.
- Dalyvauta interkalibracijos procese, parengti ir Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centrui nusiųsti biologinių parametrų duomenys, reikalingi vandens telkinių būklės vertinimo kriterijų suderinimui tarp Europos Sąjungos šalių.
- Patvirtinta Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonų koordinavimo tarybų sudėtis bei nuostatai, personalinė Tarybų sudėtis.
- Išplatinta informacija apie baseininį valdymą Lietuvoje.
- Baseininio valdymo struktūra kurta tarptautiniame lygmenyje: vykdyti tarpvyriausybinių bendradarbiavimo sutarčių įsipareigojimai bei reikalavimai, parengti deryboms pasiūlymai.

13 pav. Baseininio valdymo struktūros kūrimo eiga Lietuvoje

3.3.6. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio vidaus vandens telkiniams vertinimas

Vykdam LR planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatytas atsakingos institucijos funkcijas nustatyta tvarka buvo parengta **10 atrankos išvadų** dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (iš jų 8 – elektros energijos gamybai), patvirtinta **1 PAV** programa. Atlikus atranką dėl poveikio aplinkai privalomo vertinimo pritarta **4 naujų hidroelektrinių įrengimui** prie esamų tvenkinių, **3 hidroelektrinių įrengimui** buvusių vandens malūnų. Buvo nagrinėtos iki 1975 m. veikusios Kruosto hidroelektrinės ant Nevėžio upės atstatymo galimybės ir nustatyta, kad privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Nustatyti aplinkosaugos reikalavimai **40** vandens telkinių ir vandens naudojimo techninių projektų rengti, parengtos išvados dėl **37** vandens telkinių ir vandens naudojimo techninių projektų atitikimo nustatytiems aplinkosaugos reikalavimams (14 pav.).

14 pav. Hidroelektrinių įrengimas 2005 m.

3.3.7. Hidrografinio tinklo apsaugos reglamentavimas

Reglamentuojant hidrografinio tinklo apsaugą 2005 m. parengti 2 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektai, 3 aplinkos ministro įsakymų projektai, patvirtintos 45 tvenkinių naudojimo ir priežiūros taisyklės.

2005 m. buvo nagrinėtos 5 ežerų ir 6 tvenkinių įtraukimo į valstybinės reikšmės vandens telkinių sąrašą ir 11 ežerų ir 1 tvenkinio išbraukimo iš šio sąrašo galimybės. Į valstybinės reikšmės vandens telkinių sąrašą buvo įrašyti 3 ežerai ir 1 tvenkinys.

Buvo sudarytas vandens telkinių, kuriuose draudžiamas ar ribojamas plaukiojimas plaukiojimo priemonėmis, sąrašas bei nustatytos aplinkosaugos sąlygos plaukioti vandens telkiniuose plaukiojimo priemonėmis.

Vykdam aplinkos ministro 2004 m. birželio 3 d. įsakymą Nr. D1-309, hidroelektrinių savininkai iki 2006 m. turėjo pateikti tvirtinimui tvenkinių naudojimo ir priežiūros taisykles. Iki šio laikotarpio (įskaitant ir 2004 m.) buvo peržiūrėtos ir patvirtintos 52 mažųjų hidroelektrinių tvenkinių naudojimo ir priežiūros taisyklės. Buvo patvirtintos didžiausio Lietuvoje Kauno HE tvenkinio naudojimo ir priežiūros taisyklės.

Dalyvauta:

- komisijose nagrinėjant 9 tvenkinių hidrotechnikos statinių naudojimo ir priežiūros problemas,
- Lietuvos ir Lenkijos valstybių sienos komisijos darbe, nagrinėjant Maros upės eroduojamų krantų tvirtinimo problemas,
- EK 3 darbinuose pasitarimuose dėl Europos Sąjungos veiksmų nustatant potvynių rizikos mažinimo, prevencijos ir apsaugos priemones.

3.3.8. Pramoninė tarša

Aplinkosauginis ženklavimas:

- Parengtas aplinkos ministro 2005 m. rugpjūčio 19 d. įsakymas Nr. D1-404 „Dėl pavyzdinės paraiškos dėl Europos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo produktų grupei formos patvirtinimo”.
- Išplatinta informacija apie EB ekologinio ženklo suteikimo sistemą Lietuvoje, suinteresuotoms institucijoms išsiųsti rengiamų kriterijų projektai ar jau patvirtinti kriterijų dokumentai.
- Pateiktos Lietuvos pozicijos dėl parengtų ekologinio ženklo suteikimo produktų grupėms kriterijų projektų Europos Bendrijos Eko-Ženklo Reguliavimo Komitetui, taip pat prisidėta rengiant EK sprendimo projektą, nustatantį galimybę pratęsti Komisijos sprendimų dėl kai kurių prekių grupių galiojimo laiką.
- Pasiūlyta regionų aplinkos apsaugos departamentams (Panevėžio, Kauno, Alytaus) tobulinti nuotekų parametrų nustatymą, siekiant jį suderinti su Europos Sąjungos Tarybos direktyvos Nr. 96/61/EC „Dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės“ reikalavimais.

Taršos prevencija

- Parengtas aplinkos ministro įsakymo „Dėl Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ papildymo ir pakeitimo projektas
- Į TIPK taisykles perkelti 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/35/EB reikalavimai ir nuostatos
- Atnaujintas Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių 1-ojo priedo įrenginių sąrašas, patikslinant išduotų ir numatomų išduoto TIPK leidimų skaičių.
- Atliktas regionų aplinkos apsaugos departamentų teritorijose esančių įmonių sąrašo patikslinimas, buvo identifikuoti 161 TIPK taisyklių 1 priedo įrenginiai.
- Organizuoti pasitarimai pramonės įmonių ir regionų aplinkos apsaugos departamentų atstovams, kurių tikslas pasirengti paraiškų TIPK leidimų išdavimui taikant ES geriausių prieinamų gamybos būdų atskiroms pramonės veiklos rūšims, teikimui ir jų vertinimui.
- Agentūros tinklapyje ES GPGB duomenų bazė atnaujinta ir papildyta naujomis anotacijomis, ES GPGB informacinių dokumentų santraukų vertimais, patvirtintais ES GPGB informaciniais dokumentais. TIPK aktuali informacija – ES GPGB informaciniai dokumentai, pateiktos nuorodos į informacijos šaltinius apie „švaresnes“ technologijas, naudojamas kitose šalyse.
- Koordinuotas vertėjų darbas, rengiant šių ES GPGB ID GPGB skyrių vertimus į lietuvių kalbą, parengti dokumentai patalpinti tinklapyje ir persiūsti regionų aplinkos apsaugos departamentams:
 1. atliekų deginimo GPGB;
 2. atliekų apdorojimo GPGB;
 3. aušinimo sistemų GPGB;
 4. naftos perdirbimo ir dujų pramonės GPGB;
 5. metalų ir plastikų paviršių apdorojimo GPGB;
 6. emisijų iš medžiagų laikymo vietų GPGB;

7. nuotekų ir panaudotų dujų, vadybos sistemų chemijos pramonėje GPGB;
 8. ekonominio poveikio ir poveikio aplinkos terpėms GPGB.
 9. GPGB odų pramonei
- Siekiant suderinti TIPK reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, teiktos pastabos ir pasiūlymai alyvų atliekų tvarkymo taisyklių ir statybos techninio reglamento STR 2.02.09:2005 pakeitimo projektams.
 - Dalyvauta Aplinkos ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijų tarpžinybinės darbo grupės dėl kvapų vertinimo veikloje.

Europos Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema:

- Išplatinta informacija apie Aplinkos apsaugos vadybos sistemas Agentūros internetiniame tinklalapyje.
- Parengta anotacija – „Aplinkos apsaugos vadybos sistemų diegimas Lietuvos Respublikos įmonėse, 2004 m.“. Beveik 3 kartus padidėjo įmonių skaičius, įdiegusių aplinkosaugos vadybos sistemas, vadovaujantis tarptautiniu standartu ISO 14001.
- Surengtas seminaras „Dėl Europos Sąjungos „EMAS EASY“ 2004-2006 m. projekto“, kuriame Europos Komisijos Tvarios plėtros ir integracijos direktorato „G 2“ pareigūnas, supažindino seminaro dalyvius su vykdomo projekto tikslais ir siektiniais rezultatais.
- Dalyvauta Europos Komisijos Direktorato „G 2“ „Aplinka ir pramonė“ Komiteto rengiant bei svarstant teisinius dokumentus bei analizuojant įvairių tarptautinių projektų rezultatus. Pateikta informacija Komitetui apie Agentūros, kaip EMAS Kompetentingos institucijos, veiklą 2004 m.

3.3.9. Tarpinstitucinė veiklos integracija.

Bendradarbiavimas su kaimyninėmis šalimis. Agentūros specialistai 2005 metais dalyvavo 16 **tarptautiniuose projektuose ir programose** (plačiau – Priedai 16 lentelė). Šiose projektuose ir programose dalyvauta pačiu įvairiausiu statusu – nuo asistentų iki projektų vadovų. Projektų ir programų galutiniame rezultate buvo sudaryti žemėlapiai, metodikos, patvirtintos tvarkos, techninės užduotys, parengti leidiniai, programų rėmuose rengti seminarai ir kt. Be to Agentūros darbuotojai dalyvavo 21 **tarptautinės reguliarių darbo grupės veikloje**, specialistai vyko į beveik 50 šių grupių susitikimų (plačiau – Priedai 17 lentelė).

Buvo tęsiamas bendradarbiavimas su užsienio valstybėmis. Pagal sutarties su Rusijos Federacijos Kaliningrado srities hidrometeorologijos ir aplinkos monitoringo centru reikalavimus, kas mėnesį buvo keičiamasi duomenimis apie pasienio vandens telkinių (Nemuno ir Šešupės) vandens kokybę, parengti deryboms pasiūlymai dėl upių taršos bendrų kriterijų.

Vykdamas bendradarbiavimo sutarties su Lenkijos Respublika išipareigojimus, buvo organizuota bei dalyvauta bendruose pasienio upių Šešupės ir Šelmentos tyrimuose, pasikeista pasienio teritorijose esančių ežerų bei upių tyrimų rezultatų duomenimis. Organizuotas susitikimas dėl Lietuvos-Lenkijos pasienio ežero Galadusys tyrimų 2006 m. Dalyvauta leidinio „Aplinkos būklės apžvalga Lietuvos-Lenkijos pasienio teritorijoje 1994-2003 metais“ rengime.

Parengtas sutarties tarp Agentūros ir Latvijos Respublikos aplinkos, geologijos ir meteorologijos agentūros projektas dėl bendradarbiavimo pasienio vandens telkinių monitoringo ir informacijos pasikeitimo srityje.

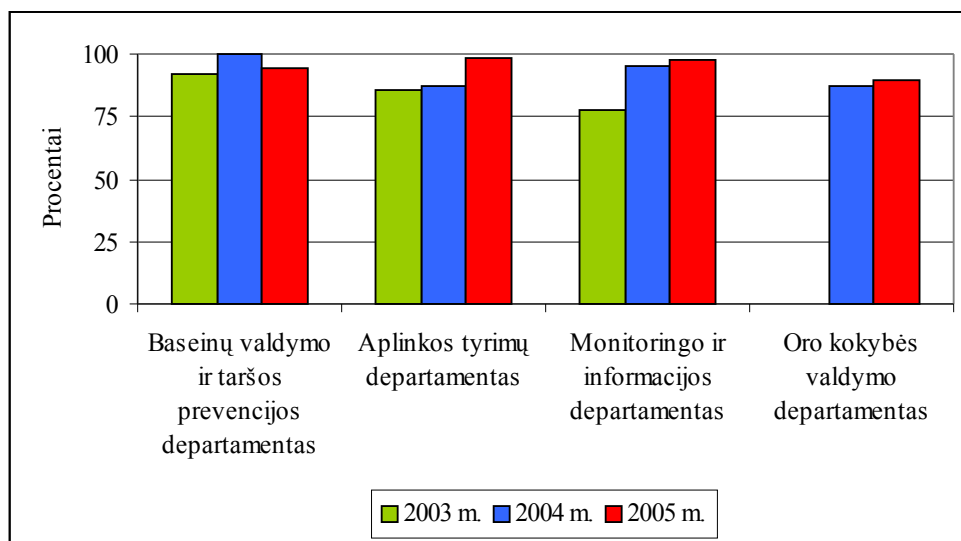
4. Veiklos statistika, darbo planų įvykdymo rezultatai

Gerosios patirties pavyzdžių iš viešojo sektoriaus srities tarpžinybinės atrankos komisija, patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. 1V-150, Aplinkos apsaugos agentūros struktūrinių padalinių veiklą pripažino gerosios patirties pavyzdžiu (2005 m. spalio 26 d. Gerosios patirties pavyzdžių iš viešojo sektoriaus srities tarpžinybinės atrankos komisijos protokolas Nr. 4).

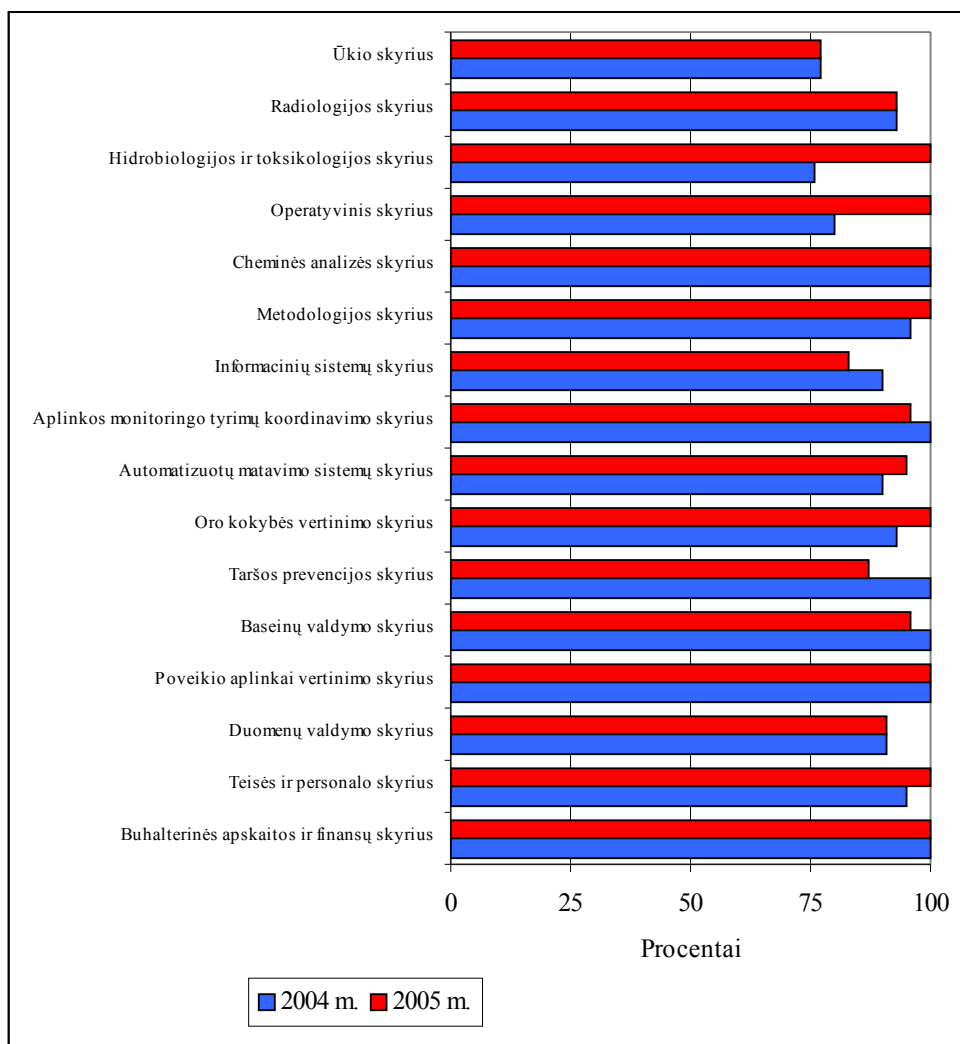
Agentūros struktūrinių padalinių veiklos vertinimas sukūrė efektyvią valdymo ir planavimo sistemą, sudarė galimybę gauti išsamią informaciją apie Agentūros veiklos produktyvumą ir rezultatyvumą, Agentūros veiklos problemas, Agentūros stipriąsias ir silpnąsias puses, padėjo pasiekti pažangą Agentūros veikloje. Nuo 2006 m. sausio 1 d. Agentūra dalyvaus taikant savo įstaigoje Bendrojo vertinimo modelį, sukurtą Europos Sąjungos ministrų, atsakingų už viešąjį administravimą.

4.1. Darbo planų vykdymo efektyvumas.

2005 m. Agentūros struktūriniai padaliniai įgyvendino daugumą priemonių, numatytų darbų planuose. Viso Agentūros mastu priemonės buvo įgyvendintos 95% efektyvumu (2004 m. - 92%, 2003 m. - 85%). Visi Agentūros padaliniai įgyvendino daugiau nei po 2/3 planuotų darbų, o 7 skyriai (iš 16) atliko 100% planuotų darbų (15-16 pav.).

15 pav. Darbo planų vykdymo efektyvumas departamentuose

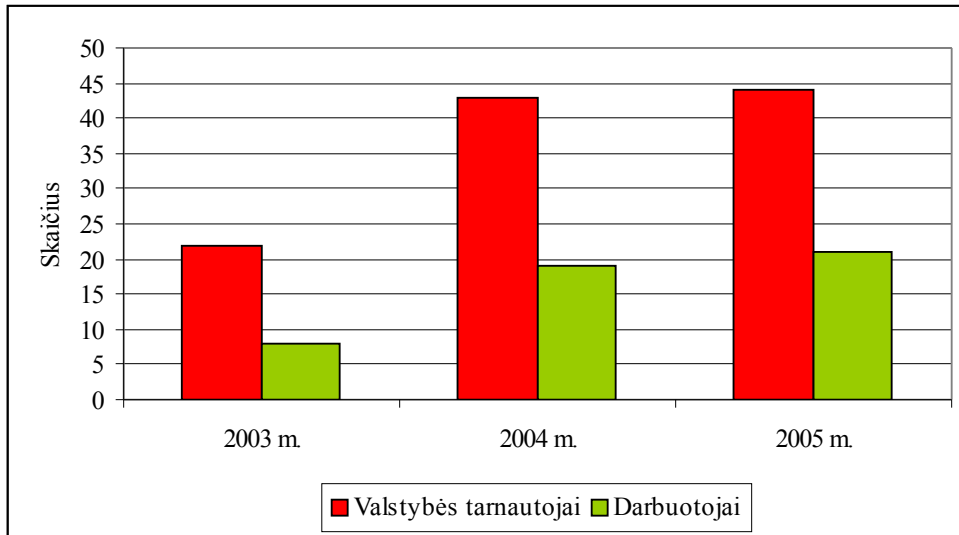
16 pav. Darbo planų vykdymo efektyvumas skyriuose 2004-2005 m.

4.2. Kvalifikacijos kėlimas

Agentūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų 2005 m. mokymo planas buvo patvirtintas Agentūros direktoriaus 2005 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-41 “Dėl Aplinkos apsaugos agentūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų 2005 metų mokymo plano patvirtinimo”. Valstybės tarnautojų mokymui skirta ir išleista 14964 Lt biudžeto asignavimų arba 1% valstybės tarnautojų darbo užmokesčio fondo, darbuotojų mokymui skirta ir išleista 3217 Lt biudžeto asignavimų arba 1% darbuotojų darbo užmokesčio. Pagal 2005 m. metinį mokymo planą kėlė kvalifikaciją 44 valstybės tarnautojai ir 21 darbuotojas (3 lentelė). Kvalifikacija buvo keliama pagal šias mokymo rūšis: įvadinis mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas. Valstybės tarnautojai ir darbuotojai buvo mokomi Agentūroje ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigose. Agentūros darbuotojai tobulino anglų kalbos įgūdžius, taip pat gebėjimus viešųjų pirkimų organizavimo, aplinkos triukšmo valdymo ir kitose srityse. 78% valstybės tarnautojų, kuriems privalomas įvadinis mokymas, 2005 metais išklausė šiuos kursus. Apklausus lankiusius kvalifikacijos kėlimo ir įvadinio mokymosi kursus, gauti rezultatai parodė, kad valstybės tarnautojai ir darbuotojai patenkinti mokymo lygiu ir gauta metodine medžiaga. 2005 m. valstybės tarnautojų ir darbuotojų, kurie tobulino kvalifikaciją, skaičius lyginant su 2004 m. padidėjo 3 vienetais arba 1%.

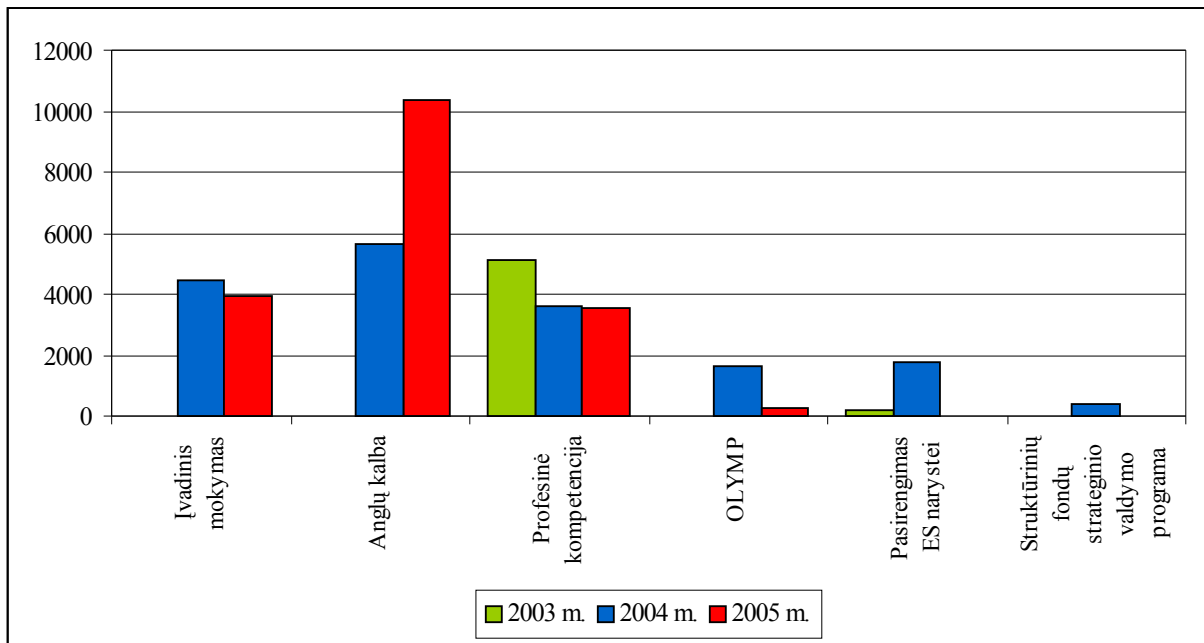
3 lentelė. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimas

Nr.	Mokymo sritis	Seminarų skaičius	Dalyvių skaičius
1.	Įvadinis mokymas	41	7 (78% iš skaičiaus valstybės tarnautojų, kuriems privalomas)
2.	Kvalifikacijos tobulinimas		
2.1.	Anglų kalbos mokymai	1 ir 2 lygiai (80 ak. val.) 1 lygis (40 ak. val.) 1 lygis (120 ak. val.)	20 1 1
2.2.	Specialios profesinės kompetencijos sritys	14	13

17 pav. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymas

Agentūros administracija kiekvienais metais skiria daugiau dėmesio valstybės tarnautojų bei darbuotojų gebėjimų ir įgūdžių tobulinimui. 2005 m. Agentūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymui planuota ir panaudota biudžeto asignavimų 4% daugiau negu 2004 m. ir 340% daugiau negu 2003 m. Agentūros veiklos sritys yra susijusios su aplinkosauga ir aplinkosauginės informacijos valdymu. 2005 metais Lietuvoje iš 198 valstybės tarnautojų mokymo programų, patvirtintų LR valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka, nebuvo pasiūlyta nei viena programa geografinių informacinių sistemų, duomenų modeliavimo bei aplinkos apsaugos srityse.

18 pav. Finansinės lėšos valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymui

4.2.2. Agentūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų organizuoti mokymai

Agentūros valstybės tarnautojai ir darbuotojai rengė seminarus, konferencijas mokymus, prisidėjo prie įvairių renginių organizavimo, kuriuose dalyvavo ir sėmėsi patirties Agentūros, Aplinkos ministerijos, regionų aplinkos apsaugos departamentų bei kitų institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojai ir darbuotojai. Seminarų, mokymu metu buvo pristatyti nauji tyrimų metodai, mėginių paėmimo metodikos, regioninių aplinkos apsaugos departamentų analitinės kontrolės skyrių specialistams apmokyti, kaip, pasikeitus reikalavimams, imti mėginius ir pan. Nemažai dėmesio skirta pasiruošimui teikti ataskaitą Europos Komisijai apie Pavojingų medžiagų direktyvos įgyvendinimą, jai reikalingos informacijos surinkimo, apdorojimo. 7 seminarai ir mokymai vandensaugos srityje Agentūros ir kitų kompetentingų institucijų specialistams rengti Švedijos Aplinkos apsaugos agentūros finansuojamo projekto „Ventos ir Lielupės upių baseinų rajonų valdymo planų kūrimas ir nacionalinių institucinių pajėgumų stiprinimas“ rėmuose. Pagal Olandijos Vyriausybės remiamą projektą Gebėjimų stiprinimas siekiant įgyvendinti oro kokybės direktyvas dėl duomenų vertinimo ir informacijos teikimo buvo surengti 3 seminarai: „Pasirengimas laboratorijų akreditavimui“, „Oro kokybės monitoringo sistema“, „Taršos mažinimo planų ir programų rengimas“. EEA penkerių metų ataskaitos „Europos aplinka: 2005 m. būklė ir perspektyvos“ bei kasmetinio nacionalinio leidinio „Aplinkos būklė 2004“ pristatymas susidėjo iš dviejų dalių: spaudos konferencijos, kurios metu buvo sulaukta didelio žiniasklaidos dėmesio, bei platesnės informacijos pristatymo aplinkosaugos specialistams ir visuomenei. Lietuvoje diegiant naujas atliekų apskaitos sistemas Agentūros specialistai rengė mokymus RAAD darbuotojams bei darbinuose susitikimuose išryškino pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo bei atliekų apskaitos sistemų problemas. Iš viso buvo surengta (prisidėta rengiant) 40 seminarų, mokymų, darbinių susitikimų, juose dalyvavo tūkstantis du šimtai žmonių (plačiau – Priedai 18 lentelė).

4.3. Statistinė informacija

4.3.1. Žmogiškieji ištekliai

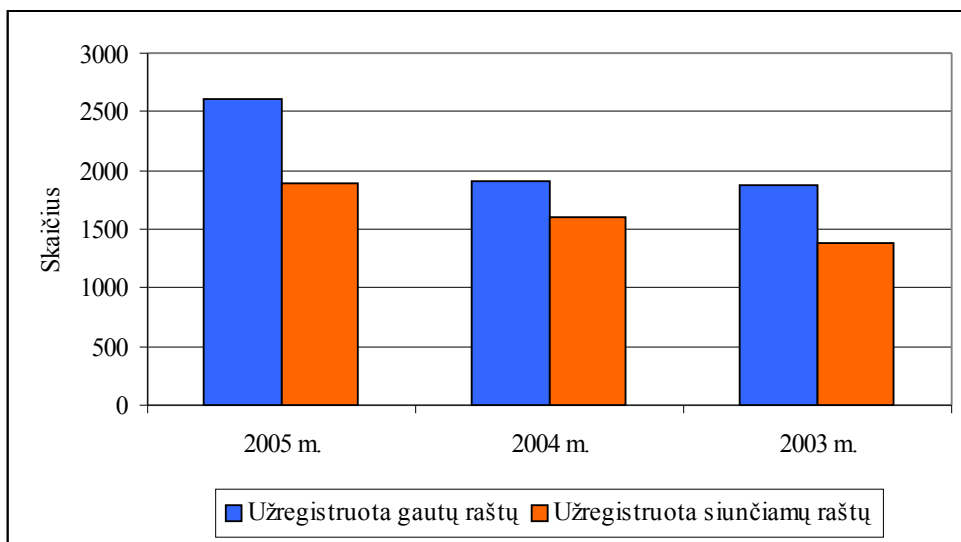
Palyginus su 2004 m. Agentūroje pareigybių skaičius 2005 m. nepadidėjo. 2004 m. valstybės tarnautojų ir darbuotojų išorinė kaita sudarė 19%: priimta 14 atleista 6 valstybės tarnautojų ir darbuotojų jų prašymu.

2005 m. valstybės tarnautojų ir darbuotojų išorinė kaita sudarė 31%; priimta 17, atleista 14 valstybės tarnautojų ir darbuotojų jų prašymu. Atsižvelgiant į tai, kad Agentūrai keliami nauji uždaviniai, nustatomos naujos funkcijos, 2006 m papildomas poreikis sudaro 19 pareigybių, iš jų: 15 – cheminių medžiagų ir preparatų valdymui ir tvarkymui, 2 – baseiniam valdymui, 2- duomenų apie atliekas valdymui.

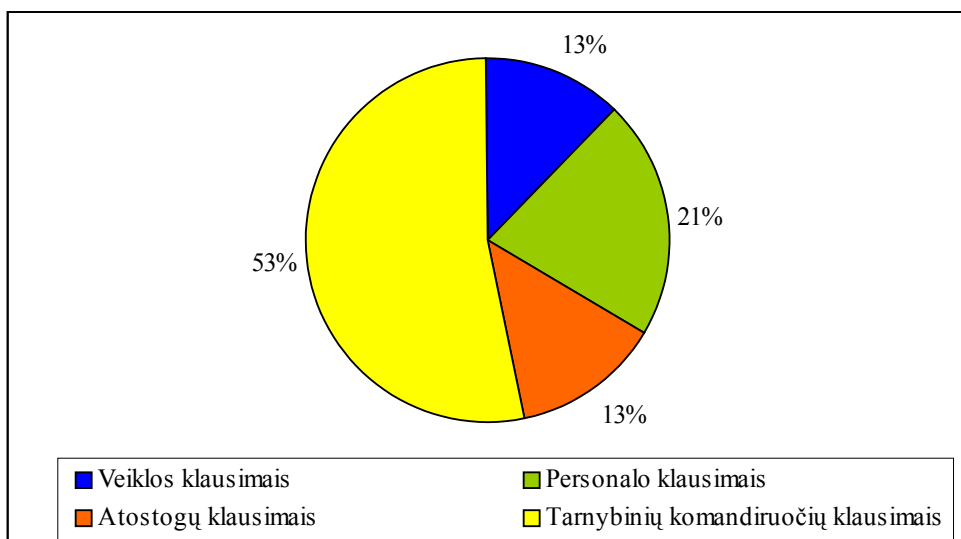
4.3.2. Dokumentai

Aplinkos apsaugos agentūroje dokumentacija tvarkoma elektroniniame ir popieriniame formate esančių dokumentų valdymo sistemos “Propero 3.4.”, apimančios visą procesą nuo dokumentų sukūrimo iki jų archyvavimo, pagalba. 2005 m. Agentūra gavo iš kitų valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų, įmonių ir kitų asmenų raštų, prašymų ir skundų 36% daugiau negu 2004 m., 2004 m. - 7%, daugiau negu 2003 m. 2005 m Agentūra. parengė raštų 17% daugiau negu 2004 m., 2004 m. - 15,7% daugiau negu 2003 m.

2005 m. Agentūros darbuotojai parengė 882 Agentūros direktoriaus įsakymus, iš jų - 111 veiklos klausimais, 185 personalo klausimais, 116 atostogų klausimais ir 470 tarnybinių komandiruočių klausimais. 2005 m. Agentūros direktoriaus įsakymų parengta 10,7 % negu 2004 m. (plačiau – Priedai 19 lentelė).

19 pav. Užregistruoti siunčiamų ir gaunamų raštų skaičius Agentūroje 2003-2005 m.

20 pav. Agentūros direktoriaus įsakymų struktūra 2005 m.

4.3.2. Analizės ir duomenys

Per 2005 metus buvo atlikta 25534 analizės, 3649 matavimai (plačiau – Priedai 20 lentelė), buvo atlikta daugiau nei šeši šimtai teršalų emisijų, apie pusantro tūkstančio aplinkos oro teršalų kontrolinių matavimų. Per metus įvykusiuose 4 avarijų tyrimuose buvo atlikti 125 matavimai (292 analizės).

4.3.3. Lėšos (2005 ir poreikis 2006 su pagrindimu)

4 lentelė. Agentūros lėšų poreikiai 2006 metams, palyginimas su 2005 metais (tūkst.)

	Analitinei programai ir kokybės užtikrinimui (2005/2006)	Miestų oro kokybės monitoringo stočių eksploatacijai (2005/2006)	Ankstyvojo perspėjimo sistemos palaikymui (2005/2006)	Mobiliai oro kokybės laboratorijai (2005/2006)	Užsakomiesiems aplinkos monitoringo darbams (2005/2006)	2005 biudžete skirta	Agentūros biudžete 2006m Poreikis/ skirta
Reagentai, filtrai, dujos, etaloninės medžiagos	176.4/ 180	20.2/ 19.4		0.5/ 1.6	30.8 / 1049.2	197.1	200 / 175
Laboratorijos ventiliacijos eksploatavimas ir priežiūra	16.0 / 16.0					16,0	16.0 / 16.0
Prietaisų palaikymas	112.1/ 113	452.2 / 436.5		0.7/3.5		565	589.7 / 553.1
Prietaisų patikra	19.7/16.0	5.7 / 19.0		0.7/ 0.9		26.1	35 / 35.0
Interkalibracija	1.5/ 4.5					1.5	4.5 / 4.5
Transportas (tik laboratorijų)	10/23		4.0/5.9	0.2 / 0.2		31.2	34.4 / 34.4
Užsakomieji aplinkos monitoringo darbai						30.8	1049.2 / 11.0

5. Išorės ir vidaus veiksniai, kurie galėtų įtakoti numatytus artimiausio laikotarpio prioritetus.

Privalumai: vidaus, teigiami

Didelis kvalifikuotų specialistų skaičius;
Efektyvi organizacinė struktūra;
Informatyvus tinklalapis.

Galimybės: išorės, teigiamos

Institucinis stiprinimas;
Visuomenės ir žiniasklaidos informavimo tobulinimas;
Bendradarbiavimo su ES ir tarptautinėmis organizacijomis didinimas;
Stazuotės ES institucijose.

Trūkumai: vidaus, neigiami

Maži kvalifikuotų specialistų atlyginimai;
Naudojamų programinių įrangų nesuderinamumas;
Nepakankamai aukštas kompiuterinis raštingumas.

Grėsmės: išorės, neigiami

Didelis kvalifikuotų specialistų „nutekėjimas“ į kitas institucijas

6. **Prioritetai 2006 m.**

- Užtikrinti atliekų apskaitos, nuotekų tvarkymo apskaitos, teršalų emisijų į aplinkos orą apskaitos informacinių sistemų kūrimo darbus;
- Sutvarkyti LR Aplinkos monitoringo įstatymo teisinę bazę;
- Įdiegti KD_{2,5} koncentracijų zonoje ir aglomeracijose matavimus bei pasirengti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/107/EB dėl arseno, kadmio, gyvsidabrio, nikelio ir policiklinių aromatinių angliavandenilių aplinkos ore reikalavimų įgyvendinimui;
- Įdiegti naujus oro taršos vertinimo modelius, atspindinčius oro kokybę GIS pagrindu;
- Sustiprinti radiacinio pavojaus ankstyvojo perspėjimo ir radiacinės situacijos informavimo (RADIS) sistemos efektyvumą bei operatyvumą modernizuojant techninę įrangą ir duomenų perdavimo sistemą;
- Parengti paviršinių vandens telkinių būklės vertinimo kriterijus;
- Įrengti intensyvaus monitoringo tyrimo vietas;
- Tobulinti Lietuvos Respublikos upių ežerų ir tvenkinių valstybės kadastro sistemą;
- Rengti ES Geriausių prieinamų gamybos būdų (GPGB) informacinių dokumentų anotacijas, įgyvendinant ES Tarybos direktyvos 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės reikalavimus Lietuvos Respublikoje;
- Parengti Europos Bendrijos ekologinio ženklo ir EMAS diegimo galimybių skatinimo programą;
- Stiprinti aplinkosaugos sistemos laboratorijų gebėjimus.
- Pasirengti įgyvendinti naująją Europos Sąjungos cheminių medžiagų valdymo politiką.